

III

Od ilości do jakości – struktura Uczelni

Wydziały i ich władze

W zamierzeniu autorów tytuł niniejszego rozdziału nie ma pejoratywnego wydźwięku. Chodzi o to, że po okresie bardzo dynamicznego rozwoju struktury Uniwersytetu Śląskiego, nastąpił okres stabilizacji, większej dbałości o jakość kształcenia i badań naukowych. Faktem jest, że pod koniec lat 70. XX wieku liczba wydziałów Uniwersytetu wzrosła z czterech do dziesięciu, licząc łącznie z Filią w Cieszynie, z kolei liczba kierunków do trzydziestu¹. Nastąpiło zachwianie proporcji między rozwojem strukturalno-organizacyjnym Uczelni a przyrostem kwalifikowanej kadry naukowo-dydaktycznej. W 1972 roku wśród 539 pracowników naukowo-dydaktycznych było tylko 80 pracowników samodzielnych (doktorów habilitowanych i docentów po habilitacji), w tym 20 profesorów tytularnych, co stanowiło odpowiednio 14,8% i 3,7% całej kadry naukowo-badawczej. W roku akademickim 1976/1977 na 1 243 pracowników, było 157 (12,6%) pracowników samodzielnych, a profesorów – 48 (3,8%). W 1980 roku zatrudnionych było 1 369 nauczycieli akademickich, z tego 188 pracowników samodzielnych (13,7%), w tym 63 profesorów (4,6%). Jak wynika z powyższych danych, odnotowywano pewien przyrost, szczególnie w gronie profesorów tytularnych, ale był on niewystarczający w porównaniu z szybkim rozwojem organizacyjnym Uniwersytetu. Sytuacja zaczęła się poprawiać dopiero w latach 90. XX wieku. Już w 1990 roku udział samodzielnych pracowników wzrósł do 16,5% ogółu kadry, a profesorów – do 6,3%. W 1998 roku na 1803 zatrudnionych nauczycieli pracowników samodzielnych było 22,9% (414), w tym profesorów tytularnych – 9,2% (167), w 2006 roku było zatrudnionych 2049 nauczycieli akademickich, w tym 487 pracowników samodzielnych (23,7%) i 198 profesorów (9,6% ogółu). Obecnie na 2049 pracowników jest 766 pracowników samodzielnych (ok. 37%) i 235 profesorów tytularnych (ponad 11%)². Kwestie niedoborów kadrowych w warunkach zbyt

¹ *Uniwersytet Śląski*. Oprac. A. LUBASIOWA. Katowice 1973, s. 33–34; M. FIC: *Uniwersytet Śląski od zakończenia stanu wojennego (w latach 1983–2007)*. W: „Mądrość zbudowała sobie dom...”. *Uniwersytet Śląski 1968–2008. Dzieje, dokumentacja, źródła*. Red. A. BARCIAK. Katowice 2008, s. 150.

² Obliczenia własne na podstawie: „Wyrósł z dobrego drzewa...”. *Uniwersytet Śląski 1968–1998. Fakty, dokumenty, relacje*. Red. A. BARCIAK. Katowice 1998, s. 135; „Mądrość

intensywnego rozwoju w latach 70. budziły uzasadniony niepokój. Choć większość kierunków prosperowała dobrze i zatrudniała wielu nauczycieli naukowo-dydaktycznych o najwyższych kwalifikacjach, to były też kierunki zagrożone zamknięciem (na przykład resocjalizacja, dziennikarstwo, filologie: germańska, romańska, słowiańska). W 1984 roku Senat UŚ przyjął uchwałę, w której stwierdzono, że do roku 1990 Uniwersytet „nie będzie dążył do powiększenia swojej struktury i liczebności studentów, natomiast będzie dążył do jakościowych zmian, do swego umacniania. [...] Najważniejsze jest w tej chwili dla Uniwersytetu przyspieszenie rozwoju kadry, umocnienie kierunków, które już uważa się za wyróżniające, które osiągnęły dobry, liczący się poziom w nauce oraz usunięcie najsłabszych, dostrzeganych przez Senat punktów”³.

Obecnie prawo do nadawania stopnia naukowego doktora przysługuje dziesięciu wydziałom na dwanaście i czterem instytutom, z kolei prawo do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego przyznano ośmiu wydziałom i czterem instytutom. Pięć wydziałów ma kategorię naukową A, pozostałe – kategorię B⁴.

Jak wspomniano, Uniwersytet rozpoczął kształcenie studentów na czterech Wydziałach: Humanistycznym, Wychowania Technicznego, Matematyki, Fizyki i Chemii oraz Prawa.

Wydział Humanistyczny

Wydział Humanistyczny powstał na podwalinach Wydziału Filologiczno-Historycznego Wyższej Szkoły Pedagogicznej i istniał do 1973 roku, a w jego skład wchodziły Instytuty: Filologii Polskiej, Historii, Pedagogiki i Psychologii oraz Nauk Społecznych⁵. Ten ostatni, na mocy zarządzenia Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z 31 marca 1971 roku przekształcono w jednostkę pozawydziałową

zbudowała sobie dom...”. Uniwersytet Śląski 1968–2008..., s. 307; <https://www.us.edu.pl/node/6112> (dostęp: 2.08.2017).

³ „Wyrósł z dobrego drzewa...”. *Uniwersytet Śląski 1968–1998...,* s. 404, dok. 193.

⁴ <https://www.us.edu.pl/node/6112> (dostęp: 2.08.2017).

⁵ Na mocy Zarządzenia Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z czerwca 1969 roku utworzono instytutową strukturę Uczelni.

i podporządkowano mu Podyplomowe Studium Wychowania Obywatelskiego, które od czerwca 1970 roku funkcjonowało w ramach Wydziału⁶. Dyrektorem Instytutu Nauk Społecznych był ówczesnie doc. dr hab. Jarosław Ładosz (1924–1997), logik, filozof, „ideowy marksista o bojowej i nietuzinkowej osobowości”⁷. Siedzibą INS były między innymi pomieszczenia w budynku przy ulicy Jagiellońskiej 26/28. Siedziba Wydziału Humanistycznego mieściła się w gmachu przy ulicy Wita Stwosza 17/17a, a pierwszym dziekanem Wydziału był doc. dr hab. Zbigniew Jerzy Nowak (1968–1971). Po nim funkcję dziekana sprawowali: prof. dr hab. Henryk Zieliński, historyk (1971–1972), oraz prof. dr hab. Władysław Lubaś, językoznawca (1972–1973). Prodziekanami byli kolejno: doc. dr Jan Bohucki, dr Andrzej Kunisz, doc. dr Augustyn Bralczyk i doc. dr Wacław Długoborski. Od 1 października 1973 roku w miejsce Wydziału Humanistycznego powstały: Wydział Nauk Społecznych i Wydział Filologiczny.

⁶ *Kalendarium*. Oprac. S.F. [S. FERTACZ]. W: „Wyrósł z dobrego drzewa...”. Uniwersytet Śląski 1968–1998..., s. 20–21.

⁷ P. SKUDRZYK: *Józef Bańka Jednopojawieniowy*. „Gazeta Uniwersytecka UŚ” 2005, nr 7(127), s. 2. Biogram prof. J. Ładosza – który pracował w Uniwersytecie w latach 1969–1973 i „nadał ideowy i organizacyjny rozpęd” górnośląskim filozofom, a następnie odszedł do Wrocławia, skonfliktowany „z pragmatycznymi władzami partyjnymi” – nie znalazł się w pracy poświęconej zmarłym pracownikom Uniwersytetu. Por. „*Non omnis moriar*”. *Zmarli pracownicy Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach 1968–2008*. Red. A. BARCIAK. Katowice 2008. W tej samej publikacji wkradła się nieścisłość do biogramu ówczesnego kierownika Zakładu (Katedry) Nauk Politycznych INS, Wsiewołoda Wołczewa (ibidem, s. 385), który był zatrudniony w Uniwersytecie wcześniej, a nie dopiero od 1975 roku. Fakt wcześniejszego zatrudnienia tego pracownika w Uniwersytecie można stwierdzić na przykładzie indeksów studentów I i II roku z lat 1970–1972, gdzie figuruje jego wpis jako wykładowcy i egzaminatora przedmiotu: podstawy nauk politycznych, a egzamin zdawało się w gabinecie W. Wołczewa przy ulicy Jagiellońskiej.

Wydział Matematyki, Fizyki i Chemii

Zarządzeniem Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z 31 lipca 1968 roku utworzono Wydział Matematyki, Fizyki i Chemii z połączenia Wydziału Matematyki, Fizyki i Chemii WSP i jego odpowiednika w Filii Uniwersytetu Jagiellońskiego⁸. W jego skład wchodziły – na mocy zarządzeń ministerialnych z czerwca 1969 roku – Instytuty: Matematyki, Fizyki i Chemii oraz Ośrodek Obliczeniowy, który od lutego 1976 roku – pod nazwą Centrum Techniki Obliczeniowej Uniwersytetu Śląskiego (CTO) – stał się jednostką międzywydziałową⁹.

Historię Wydziału pisały tak znaczące w swoich dziedzinach badań postacie, jak między innymi matematycy prof. zw. dr hab. Marek Kuczma i prof. zw. dr hab. Andrzej Lasota oraz fizycy prof. zw. dr hab. August Chełkowski i prof. dr hab. Andrzej Pawlikowski (zob. ich biogramy w niniejszej publikacji). Badania naukowe, prowadzone w instytutach stawiają Wydział w grupie najlepszych jednostek w kraju (kategoria pierwsza – A). Pracownicy Wydziału corocznie publikują blisko trzysta publikacji naukowych, uczestniczą w kilkuset konferencjach krajowych i międzynarodowych, współpracują z wiodącymi uczelniami czy instytucjami naukowymi w Europie, Ameryce Północnej, Australii i Azji¹⁰.

Wydział ma prawo do nadawania stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego nauk chemicznych w zakresie chemii, nauk fizycznych w zakresie fizyki oraz nauk matematycznych w zakresie matematyki.

Na Wydziale funkcjonują kierunki: na studiach stacjonarnych I stopnia – matematyka, fizyka, fizyka medyczna (od roku akademickiego 2008/2009), ekonofizyka (od roku akademickiego 2009/2010), biofizyka (od roku akademickiego 2010/2011), fizyka techniczna (od roku akademickiego 2011/2012), chemia, technologia chemiczna (od roku akademickiego 2011/2012), informatyka stosowana¹¹ (od roku akademickiego

⁸ *Kalendarium...*, s. 19, 20.

⁹ Ibidem, s. 20, 29. Dnia 12 marca 2002 roku Rektor UŚ podpisał, po zasięgnięciu opinii Senatu UŚ, zarządzenie w sprawie zmiany nazwy CTO na Centrum Technik Informatycznych i nadał CTI regulamin organizacyjny.

¹⁰ <http://www.wmfch.us.edu.pl/content/wydzial> (dostęp: 5.07.2017).

¹¹ Informacje uzyskane z Działu Kształcenia UŚ. Zob. także: <http://www.wmfch.us.edu.pl/content/studia-i-stopnia> (dostęp: 16.09.2017);

2014/2015); na studiach niestacjonarnych I stopnia – matematyka. Na studiach stacjonarnych II stopnia kształcą się studenci na kierunkach: matematyka, fizyka, fizyka medyczna, ekonofizyka, biofizyka oraz chemia, natomiast na studiach niestacjonarnych na kierunku: matematyka.

W kadencji 2005–2008 oraz 2008–2012 funkcję dziekana Wydziału pełnił prof. dr hab. Maciej Sablik. Prodziekanem ds. kierunku fizyka z informatyką była prof. dr hab. Grażyna Chełkowska, a prodziekanem ds. kierunku chemia został dr hab. Piotr Kuś. Prodziekanem ds. kierunku matematyka był z kolei dr hab. Alfred Czogała. Od 1 października 2010 roku stanowisko to piastował dr hab. Janusz Morawiec. W latach 2012–2016 dziekanem była prof. dr hab. Alicja Ratuszna. Prodziekanem ds. kierunku fizyka z informatyką został dr hab. Roman Wrzalik. Prodziekanem ds. kierunku chemia był prof. dr hab. inż. Jarosław Polański, a prodziekanem ds. kierunku matematyka został dr hab. Tomasz Połacik. Od 2016 roku na czele Wydziału stoi prof. dr hab. Karol Kołodziej. Prodziekanem ds. kierunków fizyka oraz informatyka jest prof. dr hab. Jan Sładkowski. Prodziekanem ds. kierunku chemia został ponownie prof. dr hab. inż. Jarosław Polański, a prodziekanem ds. kierunku matematyka – dr hab. Tomasz Połacik¹².

W roku akademickim 2016/2017 na Wydziale kształcono w trybie stacjonarnym 1205 studentów, w trybie niestacjonarnym – 49 studentów¹³.

Wydział ma swoje pomieszczenia i laboratoria przy ulicach Bankowej 14 (Instytut Matematyki, Instytut Fizyki, Instytut Chemii), Szkolnej 9 (Instytut Chemii) oraz w Śląskim Międzyuczelnianym Centrum Edukacji i Badań Interdyscyplinarnych w Chorzowie przy ulicy 75. Pułku Piechoty 1a. Instytut Fizyki mieszczący się do tej pory w Katowicach przy ulicy Uniwersyteckiej 4 zmieni tę lokalizację w październiku br., przenosząc się do chorzowskiego ŚMCEBI.

<http://www.wmfch.us.edu.pl/content/studia-ii-stopnia> (dostęp: 16.09.2017).

¹² Informacje uzyskane z Wydziału Matematyki, Fizyki i Chemii UŚ.

¹³ Informacje uzyskane z Działu Kształcenia UŚ.

Wydział Prawa i Administracji

Wydział Prawa i Administracji powstał jako jeden z pierwszych Wydziałów zarządzeniem Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z dnia 31 lipca 1968 roku na podwalinach istniejących katedr Filii Uniwersytetu Jagiellońskiego. W skład Wydziału w 1969 roku weszły Instytuty: Prawa Sądowego, Administracji i Zarządzania, Prawa Gospodarczego oraz Historii Państwa i Prawa¹⁴. Pierwszym dziekanem Wydziału był prof. Mieczysław Sośniak¹⁵. W kolejnych latach Instytuty uległy reorganizacji. Obecnie w strukturze Wydziału funkcjonuje dziewiętnaście katedr, Pracownia komputerowa i Biblioteka Wydziałowa.

Wydział ma prawo nadawania stopnia naukowego doktora i doktora habilitowanego w dziedzinie nauk prawnych, w dyscyplinie prawo. Ocena jakości badań naukowych klasyfikuje Wydział w kategorii pierwszej (A).

Wydział oferuje trzy kierunki studiów na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych: prawo, administracja (na studiach stacjonarnych od roku akademickiego 2009/2010) oraz przedsiębiorczość¹⁶ (od roku akademickiego 2013/2014).

W kadencji 2005–2008 na czele Wydziału stał prof. dr hab. Zygmunt Tobor. Prodziekanem ds. studiów zaocznych na kierunku prawo był prof. dr hab. Czesław Martysz. Prodziekanem ds. studiów zaocznych na kierunku administracja została dr hab. Barbara Mikołajczyk. Prodziekanem ds. organizacyjno-finansowych do września 2006 roku był prof. dr hab. Antoni Witosz, a następnie prof. dr hab. Czesław Martysz. W latach 2008–2012 funkcję dziekana sprawował nadal prof. dr hab. Zygmunt Tobor. Prodziekanem ds. studiów stacjonarnych na kierunku prawo był dr hab. Mariusz Jagielski. Prodziekanem ds. studiów zaocznych na kierunku prawo został do września 2009 roku prof. dr hab. Marian Mikołajczyk. Na tym stanowisku zastąpiła go prof. dr hab. Teresa Dukiet-Nagórska. Prodziekanem ds. studiów zaocznych na kierunku administracja była nadal dr hab. Barbara Mikołajczyk. Prodziekan ds. organizacyjno-finansowych był dr Michał Kalitowski. W latach 2012–2016 dziekanem Wydziału był

¹⁴ *Kalendarium...*, s. 19–20; <http://www.wpia.us.edu.pl/wydzial/o-wydziale> (dostęp: lipiec 2017); <https://www.us.edu.pl/node/9751> (dostęp: 5.07.2017).

¹⁵ O nim w: *„Non omnis moriar”...*, s. 333–334.

¹⁶ Informacje uzyskane z Działu Kształcenia UŚ.

prof. dr hab. Czesław Martysz, a prodziekanem ds. studiów stacjonarnych na kierunku prawo – dr hab. Mariusz Jagielski. Funkcję prodziekana ds. studiów zaocznych na kierunku prawo pełniła dr hab. Katarzyna Grzybczyk. Prodziekanem ds. studiów na kierunku administracja był z kolei dr hab. Rafał Blicharz, prof. UŚ. Od 2016 roku na czele Wydziału stoi ponownie prof. dr hab. Czesław Martysz. Funkcję prodziekana ds. studiów niestacjonarnych na kierunku prawo pełni dr hab. Piotr Pinior, prof. UŚ. Prodziekanem ds. studiów na kierunku administracja jest dr hab. Joanna Jagoda, prof. UŚ¹⁷.

W roku akademickim 2016/2017 na Wydziale kształcono w trybie stacjonarnym 2 513 studentów, w trybie niestacjonarnym – 1 993 studentów¹⁸.

Wydział Informatyki i Nauki o Materiałach

Wydział Informatyki i Nauki o Materiałach pierwotnie nosił nazwę: Wydział Wychowania Technicznego. Jego początki sięgają roku 1959, kiedy w strukturze Wydziału Matematyki, Fizyki i Chemii Wyższej Szkoły Pedagogicznej utworzono osobną Sekcję w składzie dwóch katedr: Katedry Wychowania Technicznego oraz Katedry Technologii Ogólnej. W roku 1964 Sekcja została przekształcona w samodzielny Wydział Wychowania Technicznego z dodatkowymi dwoma Katedrami: Maszynoznawstwa i Elektrotechniki. W 1968 roku Wydział został włączony w struktury Uniwersytetu. W ramach Wydziału w 1969 roku utworzono Instytuty: Wychowania Technicznego, Mechaniki oraz Elektrotechniki¹⁹. Pierwszym dziekanem Wydziału był prof. dr hab. inż. Marian Janusz. W latach 1971–2003 Wydział funkcjonował pod nazwą: Wydział Techniki. Uchwałą Senatu Uniwersytetu Śląskiego nr 14 z 4 marca 2003 roku zmieniono nazwę Wydziału na: Wydział Informatyki i Nauki o Materiałach²⁰.

¹⁷ Informacje uzyskane z Wydziału Prawa i Administracji UŚ.

¹⁸ Informacje uzyskane z Działu Kształcenia UŚ.

¹⁹ <http://www.wiinom.us.edu.pl/historia> (dostęp: 5.07.2017); *Kalendarium...*, s. 20.

²⁰ „Mądrość zbudowała sobie dom...”. *Uniwersytet Śląski 1968–2008...*, s. 661.

Wydział ma prawo nadawania stopni naukowych: doktora nauk technicznych w dyscyplinie: inżynieria materiałowa (od 1987 roku), doktora habilitowanego nauk technicznych w dyscyplinie inżynieria materiałowa (od roku 2000) oraz doktora nauk technicznych w dyscyplinie: informatyka (od 2002 roku). Pod względem jakości badań mieści się w kategorii drugiej (B)²¹.

Na Wydziale funkcjonują kierunki na studiach stacjonarnych I i II stopnia: informatyka, inżynieria materiałowa (od roku akademickiego 2008/2009), inżynieria biomedyczna (od roku akademickiego 2007/2008), mechatronika²² (od roku akademickiego 2011/2012). W roku akademickim 2012/2013 zaprzestano rekrutacji na kierunku edukacja techniczno-informatyczna. Nie kształcą się studentów na studiach niestacjonarnych.

W latach 2005–2008 funkcję dziekana Wydziału pełnił dr hab. inż. Zygmunt Wróbel, prof. UŚ. Prodziekanem ds. dydaktycznych kierunku: edukacja techniczno-informatyczna był dr hab. Jan Ilczuk, prof. UŚ, a prodziekanem ds. dydaktycznych kierunku: informatyka – dr hab. inż. Wiesław Kotarski. Funkcję prodziekana ds. ogólnych i studenckich pełnił dr hab. Zygmunt Wokulski, prof. UŚ. W latach 2008–2012 dziekanem był dr hab. Jan Ilczuk, prof. UŚ, dr hab. inż. Zygmunt Wróbel, prof. UŚ z kolei został prodziekanem ds. ogólnych i studenckich. Funkcję prodziekana ds. dydaktycznych kierunków: edukacja techniczno-informatyczna oraz inżynieria materiałowa pełnił dr hab. Władysław Skoneczny, prof. UŚ. Prodziekanem ds. dydaktycznych kierunków informatyka oraz inżynieria biomedyczna była dr hab. Urszula Boryczka. W latach 2012–2016 funkcję dziekana piastowała dr hab. Danuta Stróż, prof. UŚ. Prodziekanem ds. naukowych i studenckich był dr hab. Piotr Porwik, prof. UŚ. Funkcję prodziekana ds. dydaktycznych kierunków: edukacja techniczno-informatyczna, inżynieria materiałowa i mechatronika pełnił dr hab. Władysław Skoneczny. Prodziekanem ds. dydaktycznych kierunków: informatyka oraz inżynieria biomedyczna była dr Katarzyna Trynda. Od 2016 roku funkcję dziekana pełni ponownie dr hab. Danuta Stróż. Prodziekanem ds. naukowych i studenckich jest dr hab. Piotr Porwik. Prodziekanem ds. dydaktycznych kierunków: edukacja techniczno-informatyczna, mechatronika i inżynieria materiałowa

²¹ <https://www.us.edu.pl/node/6112> (dostęp: 5.07.2017);
<http://www.wiinom.us.edu.pl/historia> (dostęp: 5.07.2017).

²² Informacje uzyskane z Działu Kształcenia UŚ.

jest z kolei dr hab. Małgorzata Adamczyk-Habrajska. Prodziekanem ds. dydaktycznych kierunków: informatyka oraz inżynieria biomedyczna została ponownie była dr Katarzyna Trynda²³.

W roku akademickim 2016/2017 na Wydziale kształcono w trybie stacjonarnym 1 173 studentów, w trybie niestacjonarnym – 301 studentów²⁴.

Instytut Nauk o Materiałach ma swą siedzibę w Chorzowie przy ulicy 75. Pułku Piechoty 1a (ŚMCEBI), z kolei Instytut Technologii i Mechatroniki – przy ulicy Żytniej 12, w budynku byłej szkoły (zajmowanym uprzednio przez Instytut Filologii Wschodniosłowiańskiej), gdzie mieści się także Dziekanat Wydziału.

Wydział Biologii i Ochrony Środowiska

Jeszcze w ramach Filii Uniwersytetu Jagiellońskiego planowano uruchomienie w Katowicach studiów biologicznych. Po utworzeniu Uniwersytetu Śląskiego, 26 czerwca 1969 roku powołano do życia Instytut Biologii, który był załącznikiem obecnego Wydziału Biologii i Ochrony Środowiska. Organizatorem i pierwszym dyrektorem Instytutu Biologii był doc. dr hab. Przemysław Trojan. Na Instytut składały się trzy Zakłady: Ekologii Ogólnej, Biochemii oraz Mikrobiologii, ulokowane wówczas w kilku salach budynku przy ulicy Krasińskiego 2²⁵. W 1970 roku utworzono Zakład Botaniki oraz Zakład Fizjologii Zwierząt. W grudniu tego samego roku Instytutowi przydzielono pomieszczenia przy ulicy Jagiellońskiej 26 i 28.

Dnia 16 sierpnia 1973 roku utworzono Wydział Biologii i Ochrony Środowiska, którego strukturę tworzyły trzy Instytuty: Botaniki, Zoologii, Biochemii i Mikrobiologii, a także Zakład Geografii, którego kierownikiem został prof. dr hab. Józef Szaflarski. Zakład stał się podstawą powstałego później Wydziału Nauk o Ziemi. Utworzono też Bibliotekę Wydziału Biologii i Ochrony Środowiska²⁶. Od 1 października 1973 roku funkcję dziekana Wydziału pełnił prof. dr hab. Marian Pytasz. W 1975 roku Instytut

²³ Informacje uzyskane z Wydziału Informatyki i Nauki o Materiałach UŚ.

²⁴ Informacje uzyskane z Działu Kształcenia UŚ.

²⁵ *Kalendarium...*, s. 20.

²⁶ „Wyrósł z dobrego drzewa...”. *Uniwersytet Śląski 1968–1998...*, s. 328, dok. 117.

Biochemii i Mikrobiologii przekształcono w Instytut Biologii Molekularnej²⁷. W kolejnych latach kontynuowano reorganizację. W 1981 roku, likwidując dotychczasowe instytuty, utworzono trzynaście katedr. Wprowadzony wówczas podział obowiązuje do dziś, choć w następnych latach, do 2016 roku, w przypadku niektórych specjalizacji, tworzono samodzielne zakłady. Poza tym w strukturze Wydziału funkcjonują dwie pracownie – Pracownia Techniki Mikroskopowych i Pracownia Dydaktyki Biologii.

Wydział posiada uprawnienia do nadawania stopnia doktora nauk biologicznych w dyscyplinach: biologia (od 1975), biotechnologia (od 2013) i ochrona środowiska (od 2014) oraz doktora habilitowanego w dyscyplinie biologia (od 1977)²⁸. W ocenie jakości badań Wydział posiada kategorię A.

Studia I i II stopnia prowadzone są na Wydziale Biologii i Ochrony Środowiska tylko w trybie stacjonarnym (dziennym). Na studiach I stopnia funkcjonują kierunki: biologia, biotechnologia i ochrona środowiska (początkowo był to kierunek międzywydziałowy). Na studiach II stopnia – biologia, biotechnologia, ochrona środowiska, biologia żywności i żywienia (od roku akademickiego 2016/2017), *biotechnology* (w języku angielskim, dla studentów polskich i zagranicznych)²⁹.

Na czele Wydziału w latach 2005–2008 stał prof. dr hab. Paweł Migula, stanowisko prodziekana ds. kształcenia piastował dr hab. Piotr Łaszczycza, a prodziekana ds. studenckich – dr hab. Ryszard Ciepał. W latach 2008–2012 dziekanem była prof. dr hab. Iwona Szarejko, prodziekanem ds. kształcenia – prof. dr hab. Małgorzata Gaj, prodziekanem ds. studenckich – prof. dr hab. Zofia Piotrowska-Seget, a prodziekanem ds. rozwoju – dr hab. Ewa Kurczyńska, prof. UŚ. W latach 2012–2016 funkcje dziekana oraz prodziekanów powierzono sprawującym je w poprzedniej kadencji, zmiana dotyczyła jedynie stanowiska prodziekana ds. rozwoju – po przekształceniu: prodziekana ds. współpracy z otoczeniem i promocji – które objęła dr hab. Edyta Sierka. Od 2016 roku funkcję dziekana pełni prof. dr hab. Zofia Piotrowska-Seget, prodziekana ds. nauki i współpracy z zagranicą – prof. dr hab. Piotr Świątek, prodziekana ds.

²⁷ *Kalendarium...*, s. 28.

²⁸ <http://www.wbios.us.edu.pl/historia-wydzialu.html> (dostęp: 4.07.2017).

²⁹ Informacje uzyskane z Działu Kształcenia Uniwersytetu Śląskiego.

kształcenia i studentów – dr hab. Maria Augustyniak, prof. UŚ. Stanowisko prodziekana ds. promocji i współpracy z otoczeniem objęła ponownie dr hab. Edyta Sierka³⁰.

W roku akademickim 2016/2017 na Wydziale kształcono w trybie stacjonarnym 697 studentów³¹.

Wydziału mieści się w budynkach przy ulicy Jagiellońskiej 26 i 28 (jednocześnie siedziba władz dziekańskich) i przy ulicy Bankowej 9. Od 2002 roku Wydział dysponuje dodatkowo pomieszczeniami znajdującym się w kampusie UŚ w Chorzowie, gdzie działa Pracownia Dokumentacji Botanicznej i Herbarium oraz bank genów roślin.

Wydział Filologiczny

Zarządzeniem Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z dnia 16 sierpnia 1973 roku utworzono Wydział Filologiczny Uniwersytetu Śląskiego, składający się Instytut Filologii Polskiej i Instytut Filologii Obcych³². Jego podstawą były: istniejący od 1969 roku Instytut Filologii Polskiej na Wydziale Humanistycznym UŚ oraz filia UŚ w Sosnowcu, działająca na zasadach organizacyjnych Wyższego Studium Nauczycielskiego. Pierwszym dziekanem Wydziału był prof. dr hab. Władysław Lubaś. W 1975 roku zarządzeniem MOiSW utworzono Instytut Filologii Rosyjskiej. W 1977 roku w miejsce Instytutu Filologii Polskiej utworzono Instytut Literatury i Kultury Polskiej oraz Instytut Języka Polskiego. W 1978 roku powołano Instytut Filologii Romańskiej, natomiast Instytut Filologii Obcych przemianowano na Instytut Filologii Angielskiej i Językoznawstwa Ogólnego³³. Od tamtego czasu następowały kolejne przekształcenia strukturalne. Obecnie w skład wydziału wchodzi dziesięć instytutów oraz cztery katedry.

Wydział Filologiczny jest największym wydziałem Uniwersytetu Śląskiego pod względem zarówno liczby pracowników naukowych (515), jak i liczby studentów.

³⁰ Informacje uzyskane z Wydziału Biologii i Ochrony Środowiska Uniwersytetu Śląskiego.

³¹ Informacje uzyskane z Działu Kształcenia Uniwersytetu Śląskiego.

³² „Wyrósł z dobrego drzewa...”. *Uniwersytet Śląski 1968–1998...*, s. 328, dok. 17.

³³ *Kalendarium...*, s. 28, 30, 33.

W roku akademickim 2016/2017 na Wydziale kształcono w trybie stacjonarnym 4 780 studentów (1 704 w Katowicach, 3 076 w Sosnowcu), a w trybie niestacjonarnym 445 studentów (70 w Katowicach i 375 w Sosnowcu)³⁴.

Na Wydziale funkcjonują kierunki: na studiach stacjonarnych I stopnia – filologia, filologia angielska (od roku akademickiego 2012/2013), filologia germańska (od 2012/2013), filologia klasyczna (od 2012/2013), filologia polska, filologia słowiańska (od 2012/2013), informacja naukowa i bibliotekoznawstwo, informacja w instytucjach e-społeczeństwa (od 2014/2015), kulturoznawstwo, komunikacja promocyjna i kryzysowa (od 2012/2013), kultury mediów (od 2013/2014), międzynarodowe studia polskie (od 2013/2014), mediteranistyka (od 2014/2015), sztuka pisania (od 2014/2015); na studiach niestacjonarnych I stopnia – filologia, filologia angielska, kulturoznawstwo, informacja naukowa i bibliotekoznawstwo, kultury mediów. Na studiach stacjonarnych II stopnia Wydział oferuje kierunki: antropologia języka i komunikacji (od 2015/2016), filologia, filologia angielska, filologia germańska, filologia klasyczna, filologia polska, filologia słowiańska, informacja naukowa i bibliotekoznawstwo, kulturoznawstwo, kultury mediów, międzynarodowe studia polskie, sztuka pisania; na studiach niestacjonarnych II stopnia – filologia, filologia angielska, filologia germańska, informacja naukowa i bibliotekoznawstwo, kulturoznawstwo, kultury mediów.

Obecnie oferta Wydziału to piętnaście kierunków studiów, siedemdziesiąt osiem specjalności, w tym tak unikatowe, jak między innymi języki: chiński, arabski, japoński, hindi, szwedzki; języki specjalistyczne: prawniczy, ekonomiczny, dyplomatyczny³⁵.

Wydział współpracuje z zagranicznymi ośrodkami badań naukowych i międzynarodowym środowiskiem uczonych. W ocenie parametrycznej jednostek naukowych posiada kategorię A. Ma prawo nadawania stopnia doktora nauk humanistycznych oraz doktora habilitowanego nauk humanistycznych w dyscyplinach: bibliologia i informatologia, językoznawstwo, literaturoznawstwo, kulturoznawstwo.

³⁴ <http://www.fil.us.edu.pl/wydzial-dawniej-i-dzis-2/historia-fakty-i-liczby/> (dostęp: 3.07.2017); informacje uzyskane z Działu Kształcenia Uniwersytetu Śląskiego.

³⁵ <http://www.fil.us.edu.pl/wydzial-dawniej-i-dzis-2/historia-fakty-i-liczby/> (dostęp: 3.07.2017).

W kadencji 2005–2008 na czele Wydziału stał dr hab. Piotr Wilczek, prof. UŚ. Funkcję prodziekanów ds. kształcenia pełnili dr hab. Józef Olejniczak (instytuty katowickie) oraz prof. dr hab. Henryk Fontański (instytuty sosnowieckie). Prodziekanem ds. nauki był dr hab. Rafał Molencki, prof. UŚ. Stanowisko prodziekana ds. studiów zaocznych i wieczorowych zostało powierzone dr hab. Elżbiecie Gondek, prof. UŚ. W latach 2008–2012 funkcję dziekana sprawował dr hab. Rafał Molencki, prof. UŚ. Prodziekanem ds. rozwoju i promocji był prof. dr hab. Marian Kisiel, prodziekanem ds. nauki i współpracy międzynarodowej – dr hab. Krzysztof Jarosz. Funkcję prodziekanów ds. studenckich i kształcenia pełniły dr hab. Aldona Skudrzyk (instytuty katowickie) oraz prof. dr hab. Jadwiga Stawnicka (instytuty sosnowieckie). W kadencji 2012–2016 dziekanem został wybrany ponownie dr hab. Rafał Molencki. Na stanowiskach prodziekanów nastąpiła jedna zmiana personalna – funkcję prodziekana ds. studenckich i kształcenia w części sosnowieckiej przejęła dr hab. Monika Bielińska. Od 2016 roku funkcję dziekana sprawuje prof. dr hab. Krzysztof Jarosz. Prodziekanem ds. rozwoju naukowego jest prof. dr hab. Adam Dziadek, prodziekanem ds. promocji i współpracy z otoczeniem – dr hab. Magdalena Pastuch, prof. UŚ. Stanowiska prodziekanów ds. studenckich i kształcenia powierzono dr. hab. Tomaszowi Sapocie, prof. UŚ (instytuty katowickie), **oraz** dr hab. Jolancie Latkowskiej (instytuty sosnowieckie)³⁶.

Od momentu powstania Wydział Filologiczny ma swoją siedzibę w kilku budynkach w Sosnowcu. W 1991 roku część jego jednostek ulokowano w Katowicach. Centrum Naukowo-Dydaktyczne Instytutów Neofilologicznych od 2008 roku mieści się w nowoczesnym budynku w Sosnowcu, przy ulicy Grota-Roweckiego 5. Instytuty katowickie są usytuowane w ścisłym centrum miasta, w budynku przy placu Sejmu Śląskiego 1, w bezpośrednim sąsiedztwie instytucji kultury. Wszystkie instytuty naukowo-badawcze koordynujące specjalności w ramach kierunków filologicznych mają swoją siedzibę w Sosnowcu, natomiast w części katowickiej Wydziału znajdują się instytuty i katedry koordynujące kierunki: antropologia języka i komunikacji, filologia polska, filologia klasyczna, informacja naukowa i bibliotekoznawstwo, informacja w instytucjach e-społeczeństwa, komunikacja promocyjna i kryzysowa,

³⁶ Informacje uzyskane z Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego.

kulturoznawstwo, kultury mediów, mediteranistyka, międzynarodowe studia polskie, sztuka pisania³⁷.

³⁷ <http://www.fil.us.edu.pl/wydzial-dawniej-i-dzis-2/historia-fakty-i-liczby/>
(dostęp: 3.07.2017).

Wydział Nauk Społecznych

Początki Wydziału Nauk Społecznych wiążą się z powstaniem Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Śląskiego w 1968 roku. Rok później w ramach tego Wydziału utworzono Instytuty: Filologii Polskiej, Historii, Pedagogiki i Psychologii oraz Instytut Nauk Społecznych, który w 1971 roku stał się jednostką pozawydziałową. Dnia 16 sierpnia 1973 roku zarządzeniem Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego utworzono trzy nowe wydziały, w tym Wydział Nauk Społecznych, z siedzibą przy ulicy Wita Stwosza 17 i 17a w Katowicach. Wydział powstał z połączenia części byłego Wydziału Humanistycznego (Instytuty Historii oraz Pedagogiki i Psychologii) z Międzywydziałowym Instytutem Nauk Społecznych, który przekształcił się w Instytut Filozofii, Socjologii i Nauk Politycznych³⁸. W kolejnych latach, na mocy odpowiednich zarządzeń ministerialnych, struktura Wydziału podlegała dalszym zmianom. W 1974 roku powstały dwa odrębne instytuty, Instytut Pedagogiki oraz Instytut Psychologii. W 1975 roku podzielono Instytut Filozofii, Socjologii i Nauk Politycznych, tworząc dwa, Instytut Filozofii i Socjologii oraz Instytut Nauk Politycznych. W 1976 roku Instytut Filozofii i Instytut Socjologii usamodzielnily się, a do nowo powstałego Wydziału Pedagogiki i Psychologii przeniesiono Instytut Pedagogiki i Instytut Psychologii³⁹. W strukturze WNS utworzono Katedrę Nauk Ekonomicznych (później Zakład Nauk Ekonomicznych, obecnie Zespół Dydaktyczny Nauk Ekonomicznych). Na mocy decyzji Rady Wydziału z 20 listopada 1981 roku w strukturę Wydziału włączono Zakład Historii Sztuki, który wcześniej, od 1978 roku, był częścią Wydziału Filologicznego⁴⁰. Funkcję pierwszego dziekana i współorganizatora WNS sprawował doc. dr Janusz Kolczyński.

Obecnie w strukturze WNS znajdują się cztery Instytuty: Historii, Filozofii, Socjologii, Nauk Politycznych i Dziennikarstwa oraz Zespół Dydaktyczny Nauk Ekonomicznych, Zakład Historii Sztuki, Pracownia Komputerowa, Pracownia Komputerowa Stosowanych Nauk Społecznych, Biblioteka Wydziału Nauk Społecznych.

Wydział ma prawo nadawania stopnia doktora nauk humanistycznych w dyscyplinach: filozofia i historia, doktora nauk społecznych w dyscyplinach: nauki

³⁸ *Kalendarium...*, s. 19–20, 25.

³⁹ *Ibidem*, s. 27, 29; <http://www.wns.us.edu.pl/pl/wydzial/o-wydziale/historia> (dostęp: 3.07.2017).

⁴⁰ *Kalendarium...*, s. 39.

o polityce i socjologia oraz doktora habilitowanego we wszystkich wspomnianych dyscyplinach. W ocenie parametrycznej jednostek naukowych posiada kategorię B.

Na Wydziale funkcjonują kierunki: na studiach stacjonarnych I stopnia – bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe (od roku akademickiego 2014/2015), doradztwo filozoficzne i coaching (od 2012/2013), doradztwo i infobrokerstwo historyczne (od 2016/2017), doradztwo polityczne i publiczne, dziennikarstwo i komunikacja społeczna (od 2012/2013), filozofia, historia, historia sztuki (od 2008/2009), kognitywistyka (od 2015/2016), politologia, praca socjalna, socjologia, stosowane nauki społeczne (od 2014/2015), turystyka historyczna (od 2013/2014); na studiach stacjonarnych II stopnia – doradztwo filozoficzne i coaching, dziennikarstwo i komunikacja społeczna, filozofia, historia, politologia, praca socjalna (od 2009/2010), socjologia, środkowoeuropejskie studia historyczne (wspólnie z Uniwersytetami w Bańskiej Bystrzycy i Ostrawie), turystyka historyczna (wspólnie z Wydziałem Nauk o Ziemi)

Oferta studiów niestacjonarnych obejmuje większość wspomnianych kierunków, które są uruchamiane w zależności od liczby kandydatów.

W kadencji 2005–2008 funkcję dziekana pełnił dr hab. Bogdan Łomiński, prof. UŚ. Stanowisko prodziekana ds. nauki powierzono prof. dr hab. Ryszardowi Kaczmarkowi, prodziekana ds. kształcenia – dr hab. Barbarze Szotek, prof. UŚ, prodziekana ds. ogólnych i studenckich – dr. Mirosławowi Czerwińskiemu. W kadencji 2008–2012 oraz 2012–2016 funkcję dziekana Wydziału sprawował prof. dr hab. Wiesław Kaczanowicz, a prodziekanem ds. nauki był prof. dr hab. Andrzej Noras. Prodziekanem ds. kształcenia został dr hab. Marek Jachimowski, prof. UŚ, który piastował to stanowisko do września 2015 roku. Następnie, do 2016 roku, funkcję tę pełniła dr hab. Małgorzata Suchacka. Prodziekanem ds. ogólnych i studenckich został ponownie dr Mirosław Czerwiński. W kadencji 2012–2016 funkcję tę piastował dr hab. Kazimierz Miroszewski. Od 2016 roku dziekanem Wydziału jest dr hab. Kazimierz Miroszewski, prodziekanem ds. badań naukowych i promocji – dr hab. Waldemar Wojtasik, prodziekanem ds. kształcenia – dr hab. Małgorzata Suchacka, prodziekanem ds. ogólnych i studenckich – dr hab. Danuta Ślęczek-Czakon⁴¹.

⁴¹ Informacje uzyskane z Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego.

W roku akademickim 2016/2017 na Wydziale kształcono w trybie stacjonarnym 3 077 studentów, w trybie niestacjonarnym 540 studentów⁴².

Wydział Nauk o Ziemi

W roku 1973 przy Instytucie Biologii Uniwersytetu Śląskiego powstał samodzielny Zakład Geografii, którym kierował prof. dr hab. Józef Szaflarski. Zakład ten był załącznikiem powstałego 29 lipca 1974 roku Wydziału Nauk o Ziemi – siódmego na Uniwersytecie Śląskim, ówczesnie jedynego takiego w strukturach uczelnianych w Polsce. W ramach Wydziału utworzono Instytut Geografii i Instytut Geologii⁴³. Pierwszym dziekanem, organizującym podwaliny Wydziału, był doc. dr Marian Marczak. W kolejnych latach Wydział był objęty dalszymi wewnętrznymi przekształceniami. Obecnie jego strukturę tworzy: jednaście katedr, Pracownia Obsługi Dydaktyki i Prac Badawczych, Laboratorium Analiz Wody, Laboratorium Analiz Gleb, Gruntów i Skał, Śląskie Laboratorium Geograficznych Systemów Informacyjnych, Muzeum Wydziału Nauk o Ziemi, Biblioteka Wydziału Nauk o Ziemi.

Od 1991 roku Wydział posiada prawo nadawania stopnia naukowego doktora nauk o Ziemi w zakresie geologii, a od grudnia 1992 roku także w zakresie geografii. W 1997 roku Wydział uzyskał pełnię praw akademickich, to znaczy otrzymał uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk o Ziemi w zakresie geografii i geologii. W ocenie parametrycznej jednostek naukowych posiada kategorię A.

Na Wydziale funkcjonują kierunki: na studiach stacjonarnych I stopnia – geografia, geologia, geofizyka (od roku 2008/2009, wspólnie z Instytutem Fizyki UŚ), inżynieria zagrożeń środowiskowych (od roku akademickiego 2015/2016), geologia stosowana (od roku akademickiego 2015/2016); na studiach stacjonarnych II stopnia –

⁴² Informacje uzyskane z Działu Kształcenia Uniwersytetu Śląskiego.

⁴³ „Wyrósł z dobrego drzewa...”. *Uniwersytet Śląski 1968–1998...*, s. 337–338, dok. 123. O ciekawych okolicznościach powstania Wydziału, według słów Henryka Rechowicza zob. *ibidem*, s. 338, przyp. 1.

geografia, geologia, geofizyka, inżynieria zagrożeń środowiskowych, turystyka – od roku akademickiego 2016/2017, wspólnie z Wydziałem Nauk Społecznych)⁴⁴.

Wydział oferuje również kształcenie na studiach niestacjonarnych II stopnia.

W latach 2005–2008 funkcję dziekana pełnił prof. dr hab. Jacek Jania. Prodziekanem ds. nauki był dr hab. Andrzej Kowalczyk. Funkcję prodziekana ds. kształcenia dla kierunku geografia pełniła dr hab. Maria Tkocz. Prodziekanem ds. kształcenia dla kierunku geologia był dr hab. Edward Głuchowski, prof. UŚ. W latach 2008–2012 dziekanem był prof. dr hab. Adam Idziak. Funkcję prodziekana ds. nauki pełnił dr Andrzej Tyc. Prodziekanem ds. kształcenia dla kierunku geografia był dr Damian Absalon, prodziekaniem ds. kształcenia dla kierunku geologia – prof. dr hab. Edward Głuchowski, prodziekaniem ds. rozwoju i studiów międzywydziałowych – dr hab. Jerzy Cabała. W latach 2012–2016 dziekanem był ponownie prof. dr hab. Adam Idziak. Prodziekanem ds. nauki i rozwoju był dr Andrzej Tyc, prodziekaniem ds. kształcenia i spraw Studenckich – dr Damian Absalon, a prodziekaniem ds. kształcenia i promocji – dr hab. Jerzy Cabała. Od 2016 roku funkcję dziekana pełni dr hab. Leszek Marynowski, prof. UŚ. Funkcję prodziekana ds. nauki i rozwoju sprawuje dr hab. Ewa Łupikasz. Prodziekanem ds. kształcenia i promocji jest dr hab. Urszula Myga-Piątek, prof. UŚ, a prodziekaniem ds. kształcenia i spraw studenckich – dr hab. Michał Zatoń⁴⁵.

W roku akademickim 2016/2017 na Wydziale kształcono w trybie stacjonarnym 713 studentów⁴⁶.

W pierwszych latach funkcjonowania siedzibą Wydziału był budynek Szkoły Górniczej przy ulicy Szkolnej w Sosnowcu, potem także gmach przy ulicy Partyzantów. W roku 1982 nastąpiła pełna integracja lokalowa Wydziału w nowym budynku (tzw. Żyleta) przy ulicy Mielczarskiego (dzisiejszej Będzińskiej)⁴⁷.

Wydział Pedagogiki i Psychologii

⁴⁴ Informacje uzyskane z Działu Kształcenia Uniwersytetu Śląskiego

⁴⁵ Informacje uzyskane z Wydziału Nauk o Ziemi Uniwersytetu Śląskiego.

⁴⁶ Informacje uzyskane z Działu Kształcenia Uniwersytetu Śląskiego.

⁴⁷ <http://www.wnoz.us.edu.pl/historia.php> (dostęp: lipiec 2017).

Początki Wydziału należy wiązać z powstaniem Instytutu Pedagogiki i Psychologii na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Śląskiego w 1969 roku. W 1973 roku Instytut został włączony do Wydziału Nauk Społecznych. W 1974 roku w ramach WNS z Instytutu Pedagogiki i Psychologii wyodrębniono dwa samodzielne instytuty: Instytut Pedagogiki i Instytut Psychologii.

Wydział Pedagogiki i Psychologii powstał 30 września 1976 roku zarządzeniem Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki⁴⁸. Pierwszym dziekanem Wydziału był doc. dr Henryk Gąsior. W kolejnych latach Wydział poddawany był wewnętrznym reorganizacjom. Obecnie tworzą go: Instytut Pedagogiki, Instytut Psychologii, Katedra Pedagogiki Społecznej, Katedra Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów, Biblioteka Wydziału Pedagogiki i Psychologii. Siedzibą Wydziału jest gmach przy ulicy Grażyńskiego 53. Wydział posiada uprawnienia do nadawania stopni naukowych doktora nauk społecznych w dyscyplinach: pedagogika i psychologia oraz doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie: pedagogika. W ocenie parametrycznej jednostek naukowych posiada kategorię B.

Na Wydziale funkcjonują kierunki: na jednolitych studiach magisterskich – psychologia; na studiach stacjonarnych I stopnia – arteterapia (od roku akademickiego 2016/2017), pedagogika, pedagogika specjalna (od roku akademickiego 2013/2014), zarządzanie zasobami ludzkimi; na studiach stacjonarnych II stopnia – pedagogika; na jednolitych studiach magisterskich niestacjonarnych – psychologia; na studiach niestacjonarnych I stopnia – pedagogika, pedagogika specjalna, zarządzanie zasobami ludzkimi; na studiach niestacjonarnych II stopnia – pedagogika⁴⁹.

W kadencji 2005–2008 funkcję dziekana sprawował prof. dr hab. Stanisław Juszczyk. Prodziekanem ds. studiów stacjonarnych był dr hab. Zbigniew Spendel, a prodziekanem ds. studiów niestacjonarnych – prof. dr hab. Anna Nowak. Prodziekanem ds. nauki był prof. dr hab. Adam Stankowski. W latach 2008–2012 na czele Wydziału stał dr hab. Zbigniew Spendel. Prodziekanem ds. studiów stacjonarnych była dr hab. Agnieszka Stopińska-Pająk, prodziekanem ds. studiów niestacjonarnych – dr hab. Ewa Jarosz. Prodziekanem ds. nauki – prof. dr hab. Anna

⁴⁸ *Kalendarium...*, s. 20, 25, 29; „Wyrósł z dobrego drzewa...”. *Uniwersytet Śląski 1968–1998...*, s. 344, dok. 131.

⁴⁹ Informacje uzyskane z Działu Kształcenia Uniwersytetu Śląskiego.

Nowak. W kadencji 2012–2016 dziekanem był prof. dr hab. Stanisław Juszczyk, który od 2016 roku ponownie pełni tę funkcję. Prodziekanem ds. studiów stacjonarnych jest dr hab. Beata Mazepa-Domagąła, prodziekanem ds. studiów niestacjonarnych – dr hab. Teresa Wilk, prodziekanem ds. nauki – prof. dr hab. Katarzyna Krasoń⁵⁰.

W roku akademickim 2016/2017 na Wydziale kształcono w trybie stacjonarnym 1 911 studentów oraz w trybie stacjonarnym 628 studentów⁵¹.

Wydział Radia i Telewizji im. Krzysztofa Kieślowskiego

16 czerwca 1978 roku Minister Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, Sylwester Kaliski, podpisał porozumienie z Przewodniczącym Komitetu ds. Radia i Telewizji, Maciejem Szczepańskim, w sprawie powołania Wydziału Radia i Telewizji na Uniwersytecie Śląskim. Kolejny etap to podpisanie porozumienia pomiędzy Rektorem Uniwersytetu Śląskiego, prof. dr. hab. Henrykiem Rechowiczem, i Przewodniczącym Komitetu ds. Radia i Telewizji o współpracy przy tworzeniu Wydziału (30 czerwca 1978 roku). Zarządzeniem Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki 24 sierpnia 1978 roku utworzono Wydział Radia i Telewizji jako dziesiąty wydział Uniwersytetu Śląskiego. W jego ramach powołano Instytut Teorii i Praktyki Procesów Masowego Komunikowania oraz Instytut Reżyserii, Realizacji i Organizacji⁵². W pierwszym roku istnienia nie było pewne, czy wydział będzie kształcił specjalistów radiowo-telewizyjnych czy radiowo-telewizyjnych propagandzistów. Kiedy w 1979 roku dziekanem Wydziału został prof. dr hab. Edward Zajiček, katowicka szkoła filmowo-telewizyjna wbrew oczekiwaniom części decydentów poszła inną drogą, wkrótce zyskując miano „firmy z dobrą marką”. W latach 80. XX wieku atmosfera wokół Wydziału zgęstniała ze względu na osobę pomysłodawcy i „opiekuna” Wydziału, M.

⁵⁰ Informacje uzyskane z Wydziału Psychologii i Pedagogiki Uniwersytetu Śląskiego.

⁵¹ Informacje uzyskane z Działu Kształcenia Uniwersytetu Śląskiego.

⁵² *Kalendarium...*, s. 32–33. O początkach Wydziału zob. między innymi wspomnienie rektora Henryka Rechowicza: „*Wyrósł z dobrego drzewa...*”. *Uniwersytet Śląski 1968–1998...*, s. 350, dok. 137, przyp. 1.

Szczepańskiego, ale szkoła przetrwała ten trudny okres ze względu na dobrą opinię, jaką cieszyła się w Polsce i za granicą⁵³.

Wydział posiada prawo nadawania stopnia naukowego doktora w dziedzinie sztuk filmowych. W ocenie parametrycznej jednostek naukowych posiada kategorię B. W grudniu 2000 roku otrzymał imię Krzysztofa Kieślowskiego⁵⁴.

Na Wydziale funkcjonują kierunki: na jednolitych studiach magisterskich stacjonarnych – realizacja obrazu filmowego, telewizyjnego i fotografia; na studiach stacjonarnych I i II stopnia – reżyseria, organizacja produkcji filmowej i telewizyjnej; na studiach niestacjonarnych I i II stopnia – organizacja produkcji filmowej i telewizyjnej⁵⁵.

W kadencji 2005–2008 dziekanem Wydziału była dr Krystyna Doktorowicz, prodziekanem ds. dydaktycznych i studenckich – dr Michał Rosa, a prodziekanem ds. programów i standaryzacji – dr Ewa Gębicka. Funkcję prodziekana ds. artystycznych i naukowych sprawował prof. Bogdan Dziworski. W latach 2008–2012 dziekanem Wydziału była ponownie dr hab. Krystyna Doktorowicz. Prodziekanem ds. dydaktycznych i studenckich był dr hab. Piotr Ślęzak, prodziekanem ds. naukowych i programowych – prof. nadzw. kw. II st. Aleksander Żakowicz, prodziekanem ds. artystycznych i produkcji – dr Michał Rosa. W kadencji 2012–2016 na czele Wydziału stał prof. dr hab. Jerzy Łukaszewicz. Prodziekanem ds. budowy Wydziału Radia i Telewizji i Promocji była dr hab. Krystyna Doktorowicz, prof. UŚ, prodziekanem ds. studenckich i dydaktycznych – mgr Ernest Wilde. Na stanowisku prodziekana ds. programowych pozostawał wakat. Od 2016 roku funkcję dziekana pełni dr hab. Krystyna Doktorowicz, prof. UŚ. Prodziekanem ds. umiędzynarodowienia i organizacji jest dr Olaf Flak, prodziekanem ds. nauki i sztuki – prof. dr hab. Jerzy Łukaszewicz, prodziekanem ds. Studenckich i Dydaktycznych – mgr Ernest Wilde⁵⁶.

W roku akademickim 2016/2017 na Wydziale kształcono w trybie stacjonarnym 266 studentów, w trybie niestacjonarnym 218 studentów⁵⁷.

⁵³ Ibidem.

⁵⁴ „Mądrość zbudowała sobie dom...”. Uniwersytet Śląski 1968–2008..., s. 596.

⁵⁵ Informacje uzyskane z Działu Kształcenia Uniwersytetu Śląskiego.

⁵⁶ Informacje uzyskane z Wydziału Radia i Telewizji im. Krzysztofa Kieślowskiego.

⁵⁷ Informacje uzyskane z Działu Kształcenia Uniwersytetu Śląskiego.

Siedzibą Wydziału są stare budynki przy ulicy Bytkowskiej w Katowicach, jednak wkrótce pracownicy WRiTV przeniosą się do nowoczesnego gmachu przy ulicy św. Pawła 3.

Wydział Teologiczny

Pierwsze próby stworzenia Wydziału Teologicznego sięgają 1989 roku, kiedy Senat Uniwersytetu Śląskiego podjął uchwałę dotyczącą utworzenia takiej jednostki, jednak sprawie nie nadano biegu. Podobną uchwałę przyjęto w marcu 1991 roku, lecz mimo wsparcia władz diecezji katowickiej nie uzyskano zgody watykańskiej Kongregacji ds. Wychowania Katolickiego na uruchomienie na Uniwersytecie studiów teologicznych. Dopiero na mocy dekretu z 9 sierpnia 2000 roku Kongregacja erygowała kanonicznie Kościelny Wydział Teologiczny w Katowicach. 7 listopada 2000 roku Senat UŚ przyjął stosowną uchwałę, a w grudniu tego roku podpisano trójstronne porozumienie w sprawie powołania na Uniwersytecie Śląskim Wydziału Teologicznego. Na Wydziale utworzono Katedry, między innymi: Egzegezy Ksiąg Starego i Nowego Testamentu, Teologii Dogmatycznej, Teologii Fundamentalnej i Ekumenicznej, Teologii Moralnej i Duchowości, Historii Kościoła i Patrologii i Historii Kościoła na Śląsku, czy Teologii Ewangelickiej⁵⁸.

Wydział posiada pełnię praw akademickich, to znaczy ma prawo nadawania stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego w dziedzinie nauk teologicznych. W ocenie parametrycznej jednostek naukowych posiada kategorię B.

Siedzibą Wydziału jest nowoczesny gmach przy ulicy Jordana w Katowicach.

Na Wydziale funkcjonują kierunki: na jednolitych studiach magisterskich stacjonarnych i niestacjonarnych – teologia; na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych I i II stopnia – nauki o rodzinie (od roku akademickiego 2009/2010)⁵⁹.

⁵⁸ *Kalendarium...*, s. 44–45; „*Mądrość zbudowała sobie dom...*” *Uniwersytet Śląski 1968–2008...*, s. 595.

⁵⁹ Informacje uzyskane z Działu Kształcenia Uniwersytetu Śląskiego.

W latach 2005–2008 funkcję dziekana pełnił ks. prof. dr hab. Wincenty Myszor. Prodziekanem ds. nauki był ks. dr hab. Andrzej Żądło, a prodziekanem ds. studentów – ks. dr hab. Antoni Reginek. W kadencji 2008–2012 dziekanem był ks. dr hab. Andrzej Żądło, a prodziekanem ds. nauki – ks. dr Grzegorz Strzelczyk. Prodziekanem ds. studentów był ponownie ks. dr hab. Antoni Reginek. W latach 2012–2016 dziekanem był ks. dr hab. Antoni Bartoszek, który od 2016 roku ponownie pełni te funkcję. Prodziekanem ds. nauki jest ks. dr hab. Jacek Kempa, prodziekanem ds. studentów – dr hab. Marek Wójtowicz. Nadzór nad Wydziałem sprawuje ks. arcybiskup dr Wiktor Skworec, metropolita katowicki jako wielki kanclerz⁶⁰.

W roku akademickim 2016/2017 na Wydziale kształcono w trybie stacjonarnym 308 studentów, w trybie niestacjonarnym 61 studentów⁶¹.

Wydział Artystyczny

Początki Wydziału należy łączyć z przyjęciem przez Filię Uniwersytetu Śląskiego w Cieszynie w 1973 roku profilu uczelni bezwydziałowej, pedagogiczno-artystycznej, z kierunkami studiów magisterskich: pedagogika pracy kulturalno-oświatowej, wychowanie muzyczne i wychowanie plastyczne⁶². 23 września 1977 roku Zarządzeniem Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki Filia w Cieszynie przyjęła status uczelni jednowydziałowej. Funkcjonowała odtąd pod nazwą Wydział Pedagogiczno-Artystyczny z Instytutem Wychowania Przedszkolnego i Kulturalno-Oświatowego oraz Wychowania Muzycznego i Plastycznego⁶³. W kolejnych latach w obrębie Wydziału dokonywano kolejnych przekształceń. Uchwałą Senatu Uniwersytetu Śląskiego nr 85 z dnia 5 marca 2002 roku powołano Wydział Artystyczny, który tworzą Instytut Sztuki i Instytut Muzyki⁶⁴.

⁶⁰ Informacje uzyskane z Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego.

⁶¹ Informacje uzyskane z Działu Kształcenia Uniwersytetu Śląskiego.

⁶² *Kalendarium...*, s. 26.

⁶³ *Ibidem*, s. 30.

⁶⁴ „*Mądrość zbudowała sobie dom...*”. *Uniwersytet Śląski 1968–2008...*, s. 661.

Na Wydziale funkcjonują kierunki: na studiach jednolitych magisterskich stacjonarnych i niestacjonarnych – grafika; na studiach stacjonarnych I i II stopnia – edukacja artystyczna w zakresie sztuk plastycznych; edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej, malarstwo i projekty interdyscyplinarne (od roku akademickiego 2015/2016), projektowanie gier i przestrzeni wirtualnej (od roku akademickiego 2012/2013); na studiach niestacjonarnych I stopnia – edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej. Warto wspomnieć, iż na funkcjonujący od roku akademickiego 2007/2008 kierunek: instrumentalistyka ostatni nabór odbył się w roku akademickim 2009/2010⁶⁵.

W ocenie parametrycznej jednostek naukowych posiada kategorię B.

W kadencji 2005–2008 na czele Wydziału stał prof. dr hab. Eugeniusz Delekta. Prodziekanem ds. artystycznych i naukowych był dr hab. Leszek Zbijowski. Funkcję prodziekana ds. studiów dziennych pełnił dr Ryszard Solik. Prodziekanem ds. studiów zaocznych była dr hab. Jadwiga Uchyła-Zroski. W latach 2008–2012 dziekanem był prof. dr hab. Wiesław Cienciąła, prodziekanem ds. naukowych i artystycznych – dr hab. Bogumiła Mika. Funkcję prodziekana ds. studenckich i kształcenia pełnił dr hab. Adam Molenda. Prodziekanem ds. rozwoju i promocji był prof. dr hab. Eugeniusz Delekta. W kadencji 2012–2016 na czele Wydziału stała prof. dr hab. Małgorzata Łuszczak. Funkcję prodziekana ds. naukowych i artystycznych pełniła ponownie dr hab. Bogumiła Mika. Prodziekanem ds. studenckich i kształcenia był dr Remigiusz Kopoczek, a prodziekanem ds. rozwoju i promocji – dr hab. Jadwiga Uchyła-Zroski, prof. UŚ. Od roku 2016 funkcję dziekana sprawuje ponownie prof. dr hab. Małgorzata Łuszczak. Prodziekanem ds. badań naukowych, artystycznych i współpracy międzynarodowej jest dr hab. Małgorzata Kaniowska, prodziekanem ds. promocji i działań artystycznych – dr Małgorzata Mendel. Funkcję prodziekana ds. studenckich i kształcenia pełni dr hab. Krzysztof Marek Bąk⁶⁶.

W roku akademickim 2016/2017 na Wydziale kształcono w trybie stacjonarnym 456 studentów⁶⁷.

⁶⁵ Informacje uzyskane z Działu Kształcenia Uniwersytetu Śląskiego.

⁶⁶ Informacje uzyskane z Wydziału Artystycznego Uniwersytetu Śląskiego.

⁶⁷ Informacje uzyskane z Działu Kształcenia Uniwersytetu Śląskiego.

Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji

Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie jest najmłodszym wydziałem Uniwersytetu. Został powołany uchwałą Senatu Uniwersytetu Śląskiego nr 25 z dnia 24 czerwca 2003 roku⁶⁸. Składa się z Instytutu Nauk o Edukacji i Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej. Posiada uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora nauk społecznych w dyscyplinie: pedagogika. W ocenie parametrycznej jednostek naukowych posiada kategorię B.

Na Wydziale funkcjonują kierunki: na studiach stacjonarnych I stopnia - animacja społeczno-kulturalna z edukacją kulturalną (od roku akademickiego 2014/2015), etnologia i antropologia kulturowa, oligofrenopedagogika z arteterapią (od roku akademickiego 2014/2015), pedagogika; na studiach stacjonarnych II stopnia – etnologia i antropologia kulturowa, pedagogika; pedagogika osób niepełnosprawnych z arteterapią; edukacja kulturalna (nowość edukacyjna), e-learning w środowisku zróżnicowanym kulturowo (nowość edukacyjna); na studiach niestacjonarnych I stopnia – oligofrenopedagogika z arteterapią, pedagogika; na studiach niestacjonarnych II stopnia – pedagogika, pedagogika osób niepełnosprawnych z arteterapią⁶⁹.

W latach 2005–2008 funkcję dziekana pełniła prof. dr hab. Halina Rusek, prodziekanem ds. kształcenia była dr Jadwiga Gazda, prodziekanem ds. studenckich i finansowych – dr Wojciech Morszczyński, a prodziekanem ds. nauki i współpracy z zagranicą – dr hab. Zygmunt Kłodnicki, prof. UŚ. W latach 2008–2012 funkcję dziekana ponownie sprawowała prof. dr hab. Halina Rusek. Prodziekanem ds. kształcenia była dr Jadwiga Gazda, a prodziekanem ds. nauki i współpracy z zagranicą – dr hab. Zenon Gajdzica, prof. UŚ. W latach 2012–2016 funkcję dziekana pełnił dr hab. Zenon Gajdzica, prof. UŚ. Prodziekanem ds. studenckich i kształcenia była dr Jolanta Skutnik, prodziekanem ds. nauki i współpracy z zagranicą – dr hab. Ewa Ogrodzka-Mazur, prof. UŚ, prodziekanem ds. promocji i współpracy ze środowiskiem lokalnym – dr Katarzyna Marcol. Od 2016 roku funkcję dziekana pełni ponownie prof. dr hab. Zenon Gajdzica. Prodziekanem ds. studenckich i kształcenia jest dr hab. Bogusław Dziadzia, prodziekanem

⁶⁸ „Mądrość zbudowała sobie dom...” *Uniwersytet Śląski 1968–2008...*, s. 661.

⁶⁹ <http://weinoe.us.edu.pl/kierunki-studiow/nowosci-edukacyjne> (dostęp: 15.09.2017)

ds. naukowych i współpracy z zagranicą – dr hab. Andrzej Kasperek, a prodziekanem ds. promocji i współpracy ze środowiskiem lokalnym – dr Kinga Czerwińska.

W roku akademickim 2016/2017 na Wydziale kształcono w trybie stacjonarnym 506 studentów, w trybie niestacjonarnym 286 studentów⁷⁰.

Marcela Gruszczyk, Tomasz Kałuski

⁷⁰ Informacje uzyskane z Działu Kształcenia Uniwersytetu Śląskiego.

Jednostki ogólnouczelniane, międzywydziałowe, pozawydziałowe

W urzeczywistnianiu strategii rozwoju Uczelni, w dążeniu do zapewnienia jak najlepszej jakości kształcenia i badań naukowych istotną rolę odgrywają między innymi wspomniane w tytule niniejszego podrozdziału jednostki. Pod wpływem zmieniających się uwarunkowań społeczno-politycznych i ekonomicznych, a także wraz z postępem naukowo-technicznym i ewolucją celów stojących przed Uczelnią na poszczególnych etapach rozwoju, zmienia się ich liczba i zakres zadań.

Nie ma przesady w twierdzeniu, że sercem każdej uczelni wyższej jest biblioteka (niezależnie co pod tym pojęciem współcześnie się kryje), która organizuje i zapewnia szybki dostęp do dorobku cywilizacji ludzkiej, do najważniejszych osiągnięć nauki i kultury polskiej i ogólnoswiatowej. Biblioteka uniwersytecka oraz pięć bibliotek zakładowych (Wydziału Humanistycznego, Wydziału Prawa, Wydziału Wychowania Technicznego oraz Instytutów Fizyki i Chemii) zaczęło funkcjonować wraz z utworzeniem Uniwersytetu w 1968 roku. Powstały w wyniku połączenia Biblioteki Głównej i 13 bibliotek zakładowych Wyższej Szkoły Pedagogicznej (w sumie około 80 tysięcy woluminów) z Biblioteką Filii UJ, a właściwie katowickiego oddziału Wydziału Prawa UJ (około 13 tysięcy woluminów). Prawdopodobnie w skład zasobów tej ostatniej wszedł dar Prezydium Krakowskiego Oddziału PAN w postaci kompletu wydawnictw byłej Polskiej Akademii Umiejętności¹. Wkrótce zaczęły powstawać kolejne samodzielne biblioteki wydziałowe oraz instytutowe, jednak z czasem część z nich została zlikwidowana, a część stawała się bibliotekami filialnymi Biblioteki Głównej (BG). Zresztą zmiany w strukturze uczelnianej sieci bibliotecznej następowały wraz z reorganizacją Uczelni. Biblioteka Główna była jednostką pozawydziałową.

Początkowo siedzibą BG był budynek przy ulicy Szkolnej 9. W 1972 roku postanowiono jej przydzielić pomieszczenia przy ulicy Bankowej 14, gdzie zaczęto przenosić wszystkie zbiory (obecnie pozostały tam: Biblioteka i Czytelnia Brytyjska UŚ –

¹ *Kalendarium*. Oprac. S.F. [S. FERTACZ]. W: „Wyrósł z dobrego drzewa...”. Uniwersytet Śląski 1968–1998. Fakty, dokumenty, relacje. Red. A. BARCIAK. Katowice 1998, s. 19; ibidem, s. 261, dok. 73.

partner British Council, Biblioteka Niemiecka i Mediateka Języka Niemieckiego – partner Goethe-Institut, Centrum Kultury i Informacji Amerykańskiej „American Corner”).

Pierwszym dyrektorem Biblioteki Głównej był dr Piotr Stasiak (1968–1973), a spore zasługi dla jej rozwoju miała mgr Wanda Dziadkiewicz, wieloletni wicedyrektor (1976–1981) i później dyrektor Biblioteki Głównej w latach 1981–2003. Przy Bibliotece Głównej działała i działa w charakterze doradczym Rada Biblioteczna, w skład której wchodziło w różnych okresach przedstawiciele poszczególnych bibliotek instytutowych, wydziałowych, przedstawiciele poszczególnych środowisk społeczności akademickiej oraz organizacji samorządowych i społecznych. Obecnie w skład Rady Bibliotecznej, której przewodniczy Prorektor ds. Badań Naukowych, prof. zw. dr hab. Andrzej Noras, wchodzi przedstawiciele poszczególnych wydziałów, środowiska bibliotekarzy (w tym Dyrektor BG), organizacji zawodowych i samorządu studenckiego.

Zbiory biblioteczne sukcesywnie się zwiększały dzięki darowiznom osób prywatnych, ale przede wszystkim drogą zakupów. Jak wspomniano, w 1968 roku zasoby biblioteczne liczyły 93 tysiące woluminów, w tym zbiory samej Biblioteki Głównej – 13 tysięcy książek, a po dwudziestu latach, w 1989 roku, liczba woluminów przekroczyła milion, w tym w samej BG było ponad 186 tysięcy książek. Przed włączeniem do CINIiBA w 2012 roku, zbiory biblioteczne UŚ liczyły 1 364 407 woluminów, w tym do Biblioteki UŚ należało 701 708 jednostek.

W styczniu 2004 roku dyrektorem Biblioteki Głównej został prof. dr hab. Dariusz Pawelec, który od 2008 roku nadzorował urzeczywistnianie jednego z najistotniejszych, wspólnych przedsięwzięć Uniwersytetu Śląskiego i Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, a mianowicie tworzenie **Centrum Informacji Naukowej i Biblioteki Akademickiej (CINIiBA)** oraz budowę nowoczesnego gmachu dla tej instytucji². Inicjatorom przedsięwzięcia chodziło o zrewolucjonizowanie procesu „tak w zakresie udostępniania informacji niezbędnej do realizacji programów studiów obu uczelni, poprawy jakości nauczania poprzez zwiększenie potencjału badawczego, jak i zwiększenia dostępności literatury naukowej w regionie oraz zwiększenia roli Uniwersytetu Śląskiego i Uniwersytetu Ekonomicznego w międzynarodowych relacjach

² O gmachu CINIiBA zob. rozdział V niniejszej publikacji, traktujący o budynkach uniwersyteckich.

naukowych”³. Dnia 27 września 2012 roku CINIbA, wówczas najnowocześniejsza chyba biblioteka w Polsce, w skład której weszła także Biblioteka Główna UŚ, została udostępniona czytelnikom. Jest to tak zwana biblioteką hybrydowa. Można w niej między innymi gromadzić i udostępniać równoległe wszystkie typy zbiorów, niezależnie od ich formy i nośnika na jakim się znajdują (książki, czasopisma, bazy danych, teksty elektroniczne, materiały audiowizualne czy multimedialne). Obiekt jest w stanie pomieścić około 1,8 miliona woluminów. Poza tym, że budynek jest biblioteką akademicką, ma też ogólnodostępne miejsca przeznaczone na wystawy, konferencje, spotkania kulturalno-naukowe⁴.

Dyrektorem Centrum jest prof. zw. dr hab. Dariusz Pawelec, a jego zastępcą dr Radosław Jeż. Profesor D. Pawelec jest także nadal dyrektorem pionu Biblioteki UŚ w CINIbA, a wicedyrektorem (od 1999 roku) – mgr Małgorzata Waga, która jest jednocześnie Pełnomocnikiem Jakości Usług w Centrum. W uniwersyteckiej strukturze gromadzenia i udostępniania zasobów informacji funkcjonują także wspomniane już Biblioteka „American Corner”, Biblioteka Brytyjska, Biblioteka Niemiecka, Biblioteki Wydziałów: Prawa i Administracji, Nauk Społecznych, Radia i Telewizji, Filologicznego w Katowicach, Pedagogiki i Psychologii, Biblioteka Teologiczna. W Sosnowcu mieszczą

3

Więcej:

http://projekt.ciniba.edu.pl/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=1&Itemid=2 (dostęp: 20.06.2017).

⁴ <http://www.newsweek.pl/styl-zycia/najladniejsze-polskie-uczelnie-ciniba-w-katowicach-newsweek-pl,artykuly,279404,1,1,1.html> (dostęp: 7.07.2017);

<http://katowice.naszemiasto.pl/artykul/zapowiedz-biblioteka-uniwersytecka-na-ukonczeniu-dzis,897441,artgal,t,id,tm.html#c579fd383c3580fd,1,3,5> (dostęp: 7 lipca 2017);

http://www.ciniba.us.edu.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=380%3A-pierwszy-dzie-w-bibliotece-otwartej&catid=69%3Awiadomoci&Itemid=14&lang=pl (dostęp: 7.07.2017);

http://www.ciniba.us.edu.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=378:uroczysto-otwarcia-centrum-informacji-naukowej-i-biblioteki-akademickiej&catid=51:zapraszamy-do-centrum&Itemid=14 (dostęp: 7.07.2017) i in.

się Biblioteki Wydziału Filologicznego oraz Wydziału Nauk o Ziemi, w Cieszynie natomiast Oddział Biblioteki UŚ, a w Chorzowie – Biblioteka Szkoły Zarządzania UŚ.

W 2016 roku zbiory CINIbA liczyły 1 710 438 jednostek, w tym zbiory biblioteczne UŚ to 1 390 132 woluminów (747 759 – BUŚ i 642 373 – biblioteki wydziałowe UŚ)⁵.

Nieodzownym warunkiem (i do niedawna jedyną formą) dokumentowania i upowszechniania wyników badań naukowych, najnowszych osiągnięć nauczycieli akademickich, świadectwem rozwoju kadry naukowej było i jest wydawnictwo uniwersyteckie. Wraz z powstaniem w 1968 roku Uniwersytetu zaczęła funkcjonować uczelniana oficyna wydawnicza, a mianowicie Dział Wydawnictw Uniwersytetu Śląskiego, który dnia 1 września 1975 roku przekształcono w **Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego**, nadając mu strukturę typową dla profesjonalnych wydawnictw, z redakcjami merytorycznymi. W inauguracyjnym roku akademickim 1968/1969 w dorobku najmłodszej wówczas uczelnianej oficyny wydawniczej w kraju znajdowało się 20 publikacji (6 prac naukowych, 11 pomocy dydaktycznych i 3 pozycje o charakterze informacyjnym) o łącznej objętości 213 arkuszy wydawniczych. Wydano pierwszy wielotematyczny tom „Prac Prawniczych” oraz pierwsze seryjne opracowania zbiorowe: „Prace Historyczne”, „Prace Chemiczne” i „Prace Historycznoliterackie”. W 1970 roku ukazały się pierwsze tomy „Prac Psychologicznych” i „Prac Filozoficzno-Społecznych”. W 1973 roku własne tomy zaczęli publikować fizycy („Physics Papers”), językoznawcy i „technicy”. Ukazały się też pierwsze numery „Biuletynu Informacyjnego” UŚ, który od 1975 do 1981 roku ukazywał się regularnie jako dwumiesięcznik. W 1974 roku zaczęły się ukazywać nowe serie wydawnicze z dziedziny nauk politycznych, chemii i filozofii. Nową serię zapoczątkowali prawnicy („Problemy Prawa Wynalazczego i Patentowego”), natomiast specjaliści z dziedziny logiki matematycznej przygotowali (wspólnie z kolegami z Uniwersytetu Jagiellońskiego) tom „Reports on Mathematical Logic”. W tymże roku przygotowano pierwszy zeszyt „Bibliografii Publikacji Naukowych Pracowników Uniwersytetu Śląskiego”. W 1975 roku zainicjowano nowe serie

⁵ Zbiory sieci biblioteczno-informacyjnej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (2005–2012) oraz systemu biblioteczno-informacyjnego UŚ i UE w Katowicach (2013–2016) – po uruchomieniu CINIbA (dane udostępnione przez BUŚ i CINIbA).

wydawnicze „Prace z Nauk Społecznych”, „Śląskie Studia Historyczne” (wspólnie ze Śląskim Instytutem Naukowym), „Linguistica Silesiana”, „Acta Biologica”. Pojawiła się też publikacja ciągła – „Problemy Prawa Karnego” (w miejsce „Prac Prawniczych”)⁶. Po siedmiu latach funkcjonowania oficyny, którą w 1975 roku przekształcono w Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, liczba tytułów wzrosła do 69 (677 ark. wyd.)⁷. W dziesięciolecie jakie upłynęło od powstania Uniwersytetu pracownicy Uczelni opublikowali w Wydawnictwie UŚ 210 prac naukowych i 178 pomocy naukowych (na ogółem opublikowanych 657 prac zwartych)⁸. Dnia 20 lutego 1984 roku nadano Wydawnictwu oznaczenie identyfikacyjne w ramach Krajowego Systemu ISBN.

W 1997 roku rezultatem trzydziestu lat działalności wydawniczej Uniwersytetu było opublikowanie 2 473 książek (29 996 ark. wyd.) o łącznym nakładzie 1 575 095 egzemplarzy. Był to znaczący dorobek w porównaniu z innymi wydawnictwami uczelnianymi w kraju⁹. Z roku na rok wzrastała produkcja wydawnicza, która w latach 90. XX wieku i w pierwszych latach XXI wieku ustabilizowała się na poziomie około 100 tytułów rocznie. Podejmowano nowe inicjatywy wydawnicze, podnosząc jednocześnie poziom edytorski prac naukowych i skryptów. W ostatnim dziesięcioleciu liczba wydawanych tytułów wzrosła do średnio 150 rocznie o łącznej objętości 2 700 arkuszy wydawniczych¹⁰. W miarę upływu czasu doskonalono szatę graficzną książek.

Dużą część publikacji uniwersyteckich stanowią monografie samodzielnych pracowników naukowych, wyróżnione dysertacje doktorskie, rozprawy habilitacyjne oraz prace zbiorowe. Różnorodność tematyczna publikacji znajduje odbicie w aktualnie wydawanych seriach problemowych. Ukazują się także liczne wydawnictwa ciągłe i czasopisma, których część uwzględniana jest na liście czasopism punktowanych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Odrębną grupą wydawnictw są pomoce

⁶ *Kalendarium...*, s. 21, 23, 26–27, 28.

⁷ *Ibidem*, s. 20; *Dorobek edytorski*. „Gazeta Uniwersytecka UŚ” 1998, wyd. specjalne: Marzec 1998.

⁸ *Kalendarium...*, s. 31.

⁹ *Dorobek edytorski...*

¹⁰ *Ibidem*; „Mądrość zbudowała sobie dom...”. *Uniwersytet Śląski 1968–2008. Dzieje, dokumentacja, źródła*. Red. A. BARCIAK. Katowice 2008, s. 348; <http://wydawnictwo.us.edu.pl/node/2061> (dostęp: 3.08.2017).

dydaktyczne (podręczniki i skrypty) dla studentów studiów dziennych i niestacjonarnych¹¹.

W 1976 roku Wydawnictwo uczestniczyło po raz pierwszy w XXI Międzynarodowych Targach Książki w Warszawie jako jedna z trzech uczelnianych oficyn wydawniczych. Od tego czasu publikacje i Wydawnictwo otrzymały wiele nominacji, wyróżnień i nagród w różnego rodzaju konkursach i od różnych stowarzyszeń i instytucji (w latach 2008–2016 Wydawnictwo i Autorzy publikacji naukowych otrzymali 17 nominacji, nagród i wyróżnień)¹².

Wraz ze zwiększaniem się zadań stojących przed uczelnianą oficyną wydawniczą, wzrostem liczby wydawanych książek oraz ich zróżnicowanym profilem tematycznym zmieniała się i ciągle udoskonalała struktura wewnętrzna Wydawnictwa. Generalnie nadzór nad Wydawnictwem bezpośrednio lub za pośrednictwem prorektora (obecnie Prorektora ds. Nauki) sprawuje Rektor Uniwersytetu Śląskiego. Na wydziałach za politykę wydawniczą odpowiadają zespoły wydawnicze, redaktorzy serii i redaktorzy naukowci. Pracą Działu Wydawnictw UŚ, a od 1975 roku Wydawnictwa, zarządzał Redaktor Naczelny, pełniący także faktycznie w latach 1975–2001 funkcję dyrektora Wydawnictwa. Pierwszym Redaktorem Naczelnym Wydawnictwa był pierwszy Rektor UŚ profesor Kazimierz Popiołek (1968–1972), a pierwszym kierownikiem (dyrektorem) – doc. dr Adam Jarosz (1968–1973). Wieloletnim Redaktorem Naczelnym była mgr Barbara Woźnica (1982–2004). W 2001 roku ustanowiono funkcję Dyrektora Wydawnictwa, którym został profesor Marek Pytasz (2001–2004), później profesor Adam Dziadek (od 1 stycznia 2005 do 30 kwietnia 2009), profesor Jan Jakóbczyk (od 1 maja 2009) i dr hab. Paweł Jędrzejko (24 października 2013–28 lutego 2017). Dyrektor miał zastępców ds. Poligrafii i Kolportażu (mgr Elżbieta Giszter – 1 kwietnia 2003–30 kwietnia 2005, później mgr Tomasz Gut – od 1 października 2011 i mgr Beata Klyta – od 3 stycznia 2014) oraz ds. Teki (mgr Małgorzata Pogłódek – 1 grudnia 2003–grudzień 2013, dr Magdalena Piekara – od 8 stycznia 2014). W kwietniu 2014 roku w miejsce funkcji Zastępcy Dyrektora ds. Poligrafii i Kolportażu ustanowiono funkcję Zastępcy Dyrektora ds. Finansów (mgr Beata Klyta), a w miejsce Zastępcy Dyrektora ds. Teki – Zastępcy Dyrektora ds. Procesu Wydawniczego i Digitalizacji (dr Magdalena Piekara –

¹¹ <http://wydawnictwo.us.edu.pl/node/2061> (dostęp: 3.08.2017).

¹² Informacja Wydawnictwa UŚ.

do 16 kwietnia 2015, później mgr Olga Nowak – od 16 kwietnia 2015)¹³. Na mocy Zarządzenia nr 57 Rektora Uniwersytetu Śląskiego z dnia 16 kwietnia 2014 roku określono bardzo dokładnie kompetencje obydwu zastępców Dyrektora, Sekretarza Wydawnictwa i redaktora prowadzącego tytuł¹⁴.

W obecnej kadencji p.o. Dyrektora Wydawnictwa jest od 13 marca 2017 roku mgr Beata Klyta, Zastępcą Dyrektora ds. Procesu Wydawniczego i Digitalizacji pozostaje mgr Olga Nowak. Redaktorem Naczelnym jest mgr Małgorzata Pogłódek.

Organem doradczym i opiniodawczym w strukturze Wydawnictwa od 1982 roku jest Rada Wydawnicza (w 1968 roku rolę tę pełniła Senacka Komisja Wydawnicza, a następnie Komitet Redakcyjny). W minionych latach zmieniał się skład Rady i sposób powoływania jej składu. Obecnie Rada Wydawnicza jest powoływana przez Rektora na okres kadencji władz, a w jej skład wchodzi: Prorektor ds. Nauki (przewodniczący Rady), Dyrektor Wydawnictwa, przedstawiciele Zespołów Wydawniczych, Kanclerz lub jego Zastępca ds. Inwestycji i Zarządzania Logistycznego. Zadaniem Rady są: wytyczanie strategicznych kierunków polityki wydawniczej i ocena ich realizacji, opiniowanie planów wydawniczych podstawowych jednostek organizacyjnych, opiniowanie spraw przedłożonych przez Rektora oraz ocena realizacji zadań i działalności Zespołów i Wydawnictwa¹⁵.

Warto też nadmienić, iż od stycznia 1970 roku Uniwersytet dysponował własną **drukarnią**. Początkowo była to drukarnia „Poligraf” w Chorzowie Batorym, przejęta

¹³ Załącznik do Zarządzenia nr 44 Rektora Uniwersytetu Śląskiego z dnia 1 kwietnia 2014 roku. Regulamin Organizacyjny Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego. <http://bip.us.edu.pl/sites/bip.us.edu.pl/files/prawo/zal20144401.pdf> (dostęp: 2.08.2017).

¹⁴ Zarządzenie Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 16 kwietnia 2014 roku w sprawie ustalenia zakresu kompetencji dla Zastępców Dyrektora Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego oraz zakresu obowiązków Sekretarza Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego oraz Redaktora prowadzącego tytuł. bip.us.edu.pl/sites/bip.us.edu.pl/files/zarz201457.pdf (dostęp: 2.08.2017).

¹⁵ *Prezentacje: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego*. „Gazeta Uniwersytecka UŚ” 1998, wyd. specjalne: Marzec 1998; Załącznik do Zarządzenia Rektora nr 44..., IV. Rada Wydawnicza, § 4.

od Chorzowskich Zakładów Terenowych, której park maszynowy nie był jednak przystosowany do druku prac naukowych, dlatego od 1 stycznia 1975 roku Uczelnia weszła w posiadanie drukarni działowej przy ulicy 3 Maja w Katowicach, stanowiącej przedtem własność Katowickich Zakładów Graficznych. W końcu lat 90. XX wieku, w warunkach gospodarki rynkowej, utrzymanie własnej drukarni okazało się zbyt kosztownym przedsięwzięciem (zresztą koszty utrzymania drukarni zawsze były bardzo duże ze względu na przerost zatrudnienia, przestarzałe maszyny i urządzenia poligraficzne, wysokość czynszu za wynajmowanie lokalu itp.). Próby naprawy sytuacji (między innymi powołanie wspólnej jednostki organizacyjnej – Drukarni i Wydawnictwa) nie przyniosły oczekiwanego rezultatu i Uniwersytet oraz Wydawnictwo zaczęły korzystać z procedury zamówień publicznych na druk książek i materiałów¹⁶.

Z jednostek ogólnouczelnianych, międzywydziałowych i pozawydziałowych prowadzących działalność dydaktyczną należy przede wszystkim wymienić dwie najstarsze uniwersyteckie placówki, a mianowicie Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych i Studium Wychowania Fizycznego i Sportu. Władze ministerialne zgodziły się w styczniu 1967 roku na utworzenie w Filii UJ Oddziału Studium Wychowania Fizycznego oraz Oddziału Studium Języków Obcych. Kierownikiem Studium WF został mgr Zenon Śliwiński¹⁷, późniejszy wieloletni kierownik tegoż Studium w UŚ (1969–1975), a kierownikiem Studium Języków Obcych – poliglota, mgr Konrad Pietrek¹⁸.

Studium Wychowania Fizycznego i Sportu prowadzi działalność dydaktyczną w zakresie wychowania fizycznego dla studentów. Zajęcia mają charakter zarówno obowiązkowy, jak i fakultatywny. Podstawą pierwszego rodzaju zajęć jest zatwierdzony przez Rektora program wychowania fizycznego i sportu, z tym że studenci mają prawo

¹⁶ *Drukarnia Uniwersytetu Śląskiego*. „Gazeta Uniwersytecka UŚ” 1998, wyd. specjalne: Marzec 1998.

¹⁷ Śliwiński Zenon (1928–1986). Zob. „*Non omnis moriar*”. *Zmarli Pracownicy Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach 1968–2008*. Red. A. BARCIAK. Katowice 2008..., s. 353.

¹⁸ Konrad Teodor Pietrek (1898–1979). Zob. „*Non omnis moriar*”..., s. 283–284.

zadeklarować, jakie formy aktywności ruchowej z określonych dyscyplin sportowych i rekreacyjnych chcą uprawiać. Zajęcia fakultatywne organizowane są dla studentów, którzy nie są objęci zajęciami obowiązkowymi, ale chcą uczestniczyć w aktywności ruchowej w zorganizowanej formie. Studium Wychowania Fizycznego i Sportu opiekuje się także młodzieżą szczególnie uzdolnioną w ramach zajęć sekcji sportowych Klubu Uczelnianego Akademickiego Związku Sportowego. Kierownikiem Studium, którego główna siedziba mieści się przy ulicy Bankowej 12, jest od 1990 roku mgr Piotr Nowak, a jego zastępcami są mgr Aleksander Fangor, mgr Adrian Tomica, mgr Adam Suchański i mgr Witold Wróblewski. W ostatnim dziesięcioleciu w różnych okresach funkcję Zastępcy Kierownika SWFiS pełniły także: mgr Eugenia Lukasek i mgr Maria Kulesza.

Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych prowadzi działalność dydaktyczną w zakresie kursów obowiązkowych z języka obcego dla studentów większości kierunków, na podstawie programów poszczególnych kierunków studiów, a także kursy językowe nieobowiązkowe w trybie indywidualnym i w grupach kilkuosobowych. Studium służy również wsparciem językowym studentom i pracownikom Uniwersytetu. W pierwszych latach istnienia Uczelni Studium wchodziło w skład Wydziału Humanistycznego, później Filologicznego, a od lutego 1978 roku jest jednostką międzywydziałową¹⁹. Od 1979 roku siedzibą Studium był gmach przy ulicy Szkolnej, a obecnie jest budynek przy ulicy Bankowej 14. W latach 2005–2012 Kierownikiem Studium była mgr Barbara Sielańczyk (zastępcy: mgr Joanna Jakubiec-Bontko, mgr Ryszard Kalamarż), a od roku 2012 SPNJO kierowane jest przez mgr. Ryszarda Kalamarza. Jego zastępcami są mgr Joanna Jakubiec-Bontko i mgr Agata Adamczyk-Gzara. Zespołem języka angielskiego kierowała do 2011 roku mgr Marta Buszko-Kamińska, a od 2011 roku kieruje mgr Lucyna Niedobecka. Kierownikiem Zespołu Języka Francuskiego, Niemieckiego, Łacińskiego i Rosyjskiego była do 2016 roku mgr Gabriela Mamet, a obecnie jest dr Bożena Czekańska-Mirek.

Przy Studium funkcjonuje Biblioteka SPNJO.

Szkoła Języka i Kultury Polskiej jest jednostką Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach powstałą w 1991 roku. Szkoła prowadzi między innymi różnego rodzaju kursy języka polskiego, na przykład kurs języka polskiego dla kandydatów na studia w języku polskim czy językowo-adaptacyjne kursy języka polskiego przeznaczone

¹⁹ *Kalendarium...*, s. 32.

dla studentów programu Erasmus oraz dla stypendystów programu im. Stefana Banacha. Prowadzone są również Podyplomowe Studia Kwalifikacyjne Nauczania Kultury Polskiej i Języka Polskiego jako Obcego, seminaria i konferencje poświęcone językowi i kulturze polskiej, nauczaniu języka polskiego jako drugiego oraz tłumaczeniom. Corocznie prowadzona jest w Cieszynie letnia szkoła języka, literatury i kultury polskiej. Działalność badawcza Szkoły koncentruje się wokół recepcji literatury polskiej za granicą, metodyki nauczania języka polskiego jako obcego i wymowy polskiej. Szkoła współpracuje z zagranicznymi ośrodkami polonistycznymi, slawistycznymi, szkołami polskimi i polonijnymi poza granicami kraju, dla których prowadzi wykłady, lekcje pokazowe i warsztaty. Szkoła Języka i Kultury Polskiej Uniwersytetu Śląskiego gościła już kilka tysięcy studentów ze wszystkich stron świata²⁰.

Od listopada 2006 roku Dyrektorem Szkoły jest prof. dr hab. Jolanta Tambor, natomiast Zastępcą Dyrektora (od grudnia 2006 roku) – dr Aleksandra Ahtelik.

W 1992 roku na Wydziale Biologii i Ochrony Środowiska utworzono **Centrum Studiów nad Człowiekiem i Środowiskiem**. Celem działania Centrum jest: „Promowanie i popieranie myśli, dyskusji i działań dla osiągnięcia zrównoważonej środowiskowo działalności człowieka poprzez: Rozwijanie umiejętności i środków dla oceny i bilansowania zależności pomiędzy stanem środowiska i jego zasobami, a zdobyczami cywilizacyjnymi społeczeństwa i zgubnym wpływem działalności człowieka. Przedstawienie wyników analiz i działań proekologicznych w sposób umożliwiający ich pełne zrozumienie, celem wsparcia szerokiej dyskusji publicznej na tematy polityki środowiskowej i funkcjonowania środowiska przyrodniczego. Poszukiwanie i promowanie rozwoju »czystych technologii«, będących źródłem dalszego rozwoju społecznego, przy jednoczesnym zmniejszeniu niezbędnych kosztów użytkowania środowiska. Udział w profesjonalnym doskonaleniu umiejętności prośrodowiskowych, między innymi poprzez rozwój i koordynację kursów, szkoleń i programów dydaktycznych w zakresie ekologii i ochrony środowiska w powiązaniu z wiedzą prawniczą, ekonomiczną, humanistyczną i socjotechniczną”²¹.

Powstanie Centrum było możliwe między innymi dzięki międzynarodowemu programowi TEMPUS/PHARE, obejmującemu współpracę z Uniwersytetem w Aarhus

²⁰ Szerzej: <http://www.sjickp.us.edu.pl/pl/o-nas/> (dostęp: 7.07.2017).

²¹ <http://www.cscs.us.edu.pl/cel/index.html> (dostęp: 3.08.2017).

(Dania), Uniwersytetem w Greenwich (Wielka Brytania) i Uniwersytetem Warszawskim. Bieżąca działalność Centrum jest finansowana przez Uniwersytet Śląski, natomiast środki na wszelkie realizowane programy pochodzą z darowizn, grantów i dotacji udzielanych przez krajowe oraz zagraniczne instytucje i fundacje. Centrum dysponuje samodzielnym lokalem oraz niezbędnym do realizacji swoich zadań statutowych sprzętem audiowizualnym, komputerowym, powielającym oraz własnym księgozbiorem (pochodzącym częściowo z dotacji Narodowego oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej)²².

Pierwszym dyrektorem tej jednostki został prof. dr hab. Paweł Migula (do 2002 roku). Od 2002 do 2012 roku dyrektorem był (początkowo jako p.o.) dr Mirosław Nakonieczny, natomiast od 1 października 2012 roku Dyrektorem Centrum jest dr Agnieszka Babczyńska. Działalność Centrum wspomagana jest przez Radę Naukową.

Szkoła Zarządzania Uniwersytetu Śląskiego powstała w roku 1995 decyzją Senatu Uniwersytetu Śląskiego jako międzywydziałowa jednostka dydaktyczno-naukowa Uniwersytetu Śląskiego. Działa na zasadach szkoły wyższej i została powołana przy współpracy Wydziałów: Nauk Społecznych, Pedagogiki i Psychologii, Prawa i Administracji oraz Uniwersytetu Nowej Południowej Walii (Australia)²³. W Szkole Zarządzania prowadzone są studia w trybie stacjonarnym i niestacjonarnym: na kierunku zarządzanie (trzyletnie licencjackie studia zawodowe) oraz studia podyplomowe na kierunkach: zarządzanie zasobami ludzkimi, doradztwo zawodowe, zarządzanie w ochronie zdrowia, bezpieczeństwo i higiena pracy. Nie wszystkie plany i zamierzenia Szkoły udało się zrealizować (na przykład kontynuacja magisterskich studiów uzupełniających na kierunku zarządzanie międzykulturowe, rozwój działalności dydaktycznej w Ośrodku w Jastrzębiu Zdroju rozpoczętej w 1998 roku itp.)²⁴.

Szkoła blisko współpracuje z wieloma jednostkami Uniwersytetu Śląskiego (na przykład z Biurem Promocji i Karier) oraz spoza Uniwersytetu, do których należą Centrum Przedsiębiorczości w Chorzowie, Centrum Inicjatyw Obywatelskich, Międzynarodowe Forum Liderów Biznesu Księcia Walii oraz lokalne przedsiębiorstwa.

²² <http://www.cscs.us.edu.pl/struktura/index.html> (dostęp: 3.08.2017).

²³ *Kalendarium...*, s. 50.

²⁴ Szerzej: <http://sz.us.edu.pl/historia-szkoly-zarządzania> (dostęp: 2.08.2017).

W chwili powstania Szkoła Zarządzania uzyskała pomieszczenia w budynku Uniwersytetu Śląskiego przy ulicy Bankowej. W roku 1997 została zlokalizowana w budynku na terenie dawnych koszar wojskowych przekazanych Uniwersytetowi Śląskiemu, przy ulicy 75. Pułku Piechoty 1 w Chorzowie, gdzie dysponuje nowoczesnymi salami wykładowymi, ćwiczeniowymi i seminaryjnymi, laboratoriami komputerowymi i technik audio-video itp. Na strukturę Szkoły składają się: Zakład Zachowań Organizacyjnych, Zakład Zarządzania i Organizacji oraz Biblioteka.

Pracą Szkoły kieruje Dyrektor, którym od 2005 do lutego 2012 roku był dr hab. inż. Joachim Foltys, a od lutego 2012 roku funkcję tę sprawuje prof. zw. dr hab. Barbara Kożusznik. Zastępcą dyrektora jest od 2005 roku dr Stanisława Mielimąka. Nad działalnością Szkoły czuwa też Rada Naukowa.

Międzywydziałowa Pracownia Badań Strukturalnych powstała w 2000 roku jako wspólne przedsięwzięcie Wydziału Nauk o Ziemi i Wydziału Matematyki, Fizyki i Chemii. Prowadzone są badania naukowe i zajęcia dydaktyczne głównie dla studentów fizyki i geologii. Siedzibami Pracowni są gmach Wydziału Nauk o Ziemi przy ulicy Będzińska 60 w Sosnowcu i pomieszczenia w Śląskim Międzyuczelnianym Centrum Edukacji i Badań Interdyscyplinarnych w Chorzowie przy ulicy 75. Pułku Piechoty 1. Administracyjnie Pracownia obsługiwana jest przez WNOZ. Skład osobowy Pracowni to dr hab. Stanisław Duber (jednocześnie od 27 czerwca 2000 roku Kierownik Pracowni) i dr Henryk Wistuba²⁵.

Centrum Kształcenia na Odległość w Uniwersytecie Śląskim (do 16 stycznia 2009 roku działające jako Centrum Technik Kształcenia na Odległość w Uniwersytecie Śląskim) powstało na mocy Uchwały nr 56 Senatu UŚ z dnia 25 stycznia 2005 roku jako ogólnouczelniana jednostka organizacyjna prowadząca działalność w zakresie kształcenia elektronicznego oraz wykorzystania do tego celu technologii internetowych. Do zakresu działań Centrum należy: pomoc w tworzeniu Systemu Kształcenia na Odległość (SKO) w Uniwersytecie Śląskim, konfiguracja platformy e-nauczania udostępnionej dla jednostek UŚ oraz szkolenia i konsultacje związane z jej obsługą, tworzenie infrastruktury informatycznej dla SKO, administracja i konserwacja serwerów, udostępnianie jednostkom UŚ zasobów SKO; udział w opracowywaniu, uruchamianiu i realizacji kursów doskonalących w pracowniach kształcenia

²⁵ <http://www.mpbs.wnoz.us.edu.pl/index.html> (dostęp: sierpień 2017).

elektronicznego, konsultacje technologiczne podczas organizacji pracy ośrodków kształcenia za pośrednictwem Internetu; organizacja konferencji, warsztatów i szkoleń dla użytkowników i projektantów SKO; udział w pracach regionalnych ośrodków Społeczeństwa Informacyjnego oraz w pracach międzyuczelnianych jednostek rozwoju SKO; udział w realizacji projektów koncepcyjnych i wdrożeniowych w ramach współpracy z innymi jednostkami²⁶. Centrum mieści się w Sosnowcu przy ulicy Będzińskiej 39. Kierownikiem SKO był do kwietnia 2009 roku prof. zw. dr hab. Jan Piecha, a od 1 maja 2009 roku funkcję tę sprawuje mgr Paweł Pawełczyk.

Centrum Kształcenia Ustawicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach jest jednostką pozawydziałową prowadzącą działalność edukacyjną dla osób w różnym wieku, różnych zawodów i różnych zainteresowań – dla wszystkich, którzy chcą poszerzać swoją wiedzę, umiejętności i podnosić kwalifikacje. Centrum Kształcenia Ustawicznego tworzą następujące inicjatywy: Uniwersytet Śląski Dzieci (oferta, która ma na celu pokazanie najmłodszym uczniom, że nauka może być zabawą), Uniwersytet Śląski Młodzieży (propozycja dla uczniów szkół gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych, mająca na celu wzbudzanie w młodzieży ciekawości poznawczej i inspirowanie do odkrywania nowych obszarów zainteresowań), Uniwersytet Śląski Maturzystów (obejmujący dwa projekty: Intensywne Warsztaty Maturalne – regularne spotkania w małych grupach, a także Szybkie Powtórki Maturalne), Uniwersytet Trzeciego Wieku (oferta skierowana jest do osób w powyżej 50. roku życia, które odczuwają potrzebę dalszego rozwoju intelektualnego), Uniwersyteckie Towarzystwo Naukowe (rozwijanie pasji oraz zainteresowań uczniów poprzez bezpośredni kontakt z ludźmi nauki i ich warsztatem pracy), Unibot (warsztaty z robotyki kierowane do uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych chcących zgłębić wiedzę i umiejętności w konstruowaniu oraz programowaniu robotów), Uniwersytet Śląski dla Nauczycieli (oferta dla nauczycieli, którzy chcą doskonalić umiejętności edukacyjne), Blok Kształcenia Nauczycielskiego (oferta skierowana do studentów Uniwersytetu Śląskiego niestudiujących na kierunkach i specjalnościach nauczycielskich, którzy pragną uzyskać przygotowanie do wykonywania zawodu nauczyciela), Akademia Dyplomacji (program trwający dwa semestry, adresowany do polityków, urzędników, a także studentów

²⁶ <http://cko.us.edu.pl/informacje-o-jednostce.html> (dostęp: lipiec 2017).

zainteresowanych etykietą dyplomatyczną, międzynarodowymi stosunkami politycznymi i gospodarczymi oraz polityką zagraniczną), Executive MBA (program adresowany do kadry zarządzającej na najwyższych stanowiskach menedżerskich; studia mają charakter międzynarodowy dzięki certyfikacji przez światowe organizacje potwierdzające jakość kształcenia, a instytucją zatwierdzającą program jest czołowa francuska szkoła biznesu – Aix-Marseille Graduate School of Management)²⁷.

Warto wspomnieć, że najstarszą inicjatywą wśród wyżej wspomnianych jest Uniwersytet Trzeciego Wieku, który powstał w semestrze letnim 1982/1983 przy znacznym udziale Uniwersytetu Śląskiego, Akademii Wychowania Fizycznego i Akademii Medycznej. W 1996 roku został powołany Pełnomocnik Rektora Uniwersytetu Śląskiego, który przygotował regulamin funkcjonowania UTW i 3 grudnia 2002 roku Senat Uczelni przyjął uchwałę (nr 7) w sprawie utworzenia UTW jako jednostki ogólnouczelnianej, która prowadzi działalność dydaktyczną. W roku 2012 UTW stał się częścią organizacyjną Centrum Kształcenia Ustawicznego UŚ obok Uniwersytetu dzieci i Uniwersytetu Młodzieży. Kierownikiem UTW była w latach 1983–1997 dr Władysława Błońska, natomiast od 1997 roku jest dr Helena Hrapkiewicz²⁸.

W ramach Centrum funkcjonuje także Wszechnica Śląska – Uniwersyteckie Towarzystwo Naukowe. Nadrzędną ideą UTN jest rozwijanie pasji oraz zainteresowań uczniów poprzez poszerzanie ich wiedzy i umiejętności. UTN to szeroko pojęta popularyzacja nauki, jak i upowszechnianie wiedzy na temat kierunków studiów prowadzonych na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach²⁹. Koordynatorem projektu jest lic. Krzysztof Chyżak.

Siedzibą CKU jest budynek przy ulicy Bankowej 5, natomiast Dyrektorem Centrum jest dr Magdalena Ślawska³⁰.

Śląskie Międzyuczelniane Centrum Edukacji i Badań Interdyscyplinarnych (ŚMCEBI, ewent. CEBI) jest efektem inicjatywy Uniwersytetu Śląskiego, wspartej przez

²⁷ <http://www.mba.us.edu.pl/>; <http://cku.us.edu.pl/o-centrum/> i in. (dostęp: 7.07.2017).

²⁸ <http://utw.us.edu.pl/historia> (dostęp: 7.07.2017).

²⁹ <http://utn.us.edu.pl/> (dostęp: 7.07.2017).

³⁰ Szerzej zob.: <http://cku.us.edu.pl/pracownicy/> (dostęp: 10.08.2017).

Politechnikę Śląską, Uniwersytet Medyczny, Centrum Onkologii w Gliwicach, Główny Instytut Górnictwa, Instytut Medycyny Pracy, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach i Akademię im. J. Długosza w Częstochowie, stworzenia regionalnego centrum kształcenia ustawicznego, realizowanej w latach 2010–2012.

„Głównym celem powstania ŚMCEBI” – piszą inicjatorzy projektu – „jest zapewnienie społeczeństwu około 200 wysoko wykwalifikowanych absolwentów rocznie, którzy będą w stanie identyfikować i rozwiązywać problemy naukowe z potencjałem aplikacyjnym”³¹. Oferta Centrum to wszechstronna, międzyuczelniana edukacja w obszarach informatyki, chemii, nauk fizycznych i nauki o materiałach. Ma to być miejsce, w którym kreatywne myślenie studentów będzie priorytetem. Nowoczesny zintegrowany kampus przy ulicy 75. Pułku Piechoty w Chorzowie, gdzie ŚMCEBI ma swoją siedzibę, umożliwia tworzenie interdyscyplinarnych zespołów badawczych, prowadzących kierunki w postaci programów dyplomowych³².

Dydaktyka w ŚMCEBI opiera się na czterech filarach: komputeryzacji nauczania, edukacji poprzez badania naukowe, opartej na elastycznej i umiędzynarodowionej strukturze studiów; kompleksowym programie zajęć wyrównawczych w formie e-learningu; systemie współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym.

ŚMCEBI poprzez działalność dydaktyczno-naukową wysokiej jakości ma zapewniać „rozwój wysokich technologii – dziedzin i dyscyplin nauk stosowanych, pożądaných z punktu widzenia rozwoju gospodarczego kraju; wzmocnienie potencjału ludzkiego w zakresie badań i technologii; upowszechnianie uzyskanej wiedzy; współpracę międzysektorową i łączenie potencjałów”³³.

Centrum należy do Uniwersytetu Śląskiego, działa w jego strukturze, jest jednostką międzywydziałową i pełni rolę innowacyjnego ośrodka kształcenia interdyscyplinarnego. Ma służyć głównie studentom i badaczom z Wydziałów Matematyki, Fizyki i Chemii, Biologii i Ochrony Środowiska, Nauk o Ziemi oraz Informatyki i Nauki o Materiałach. Będąc jednostką międzyuczelnianą, może

³¹ <http://www.smcebi.us.edu.pl/misja-i-cele/> (dostęp: 10.08.2017).

³² O samym kampusie zob. część IV niniejszej publikacji, dotycząca gmachów Uniwersytetu.

³³ <http://www.smcebi.us.edu.pl/misja-i-cele/> (dostęp: 10.08.2017).

spełniać także funkcje usługowe, na podstawie odrębnych umów, wobec naukowców i studentów zarówno z rejonu śląsko-dąbrowskiego, jak i spoza niego.

Dnia 1 czerwca 2009 roku został powołany Zespół ds. realizacji projektu w składzie: Dyrektor – prof. dr hab. Jerzy Ziolo, Zastępca Dyrektora – prof. dr hab. Andrzej Burian, Koordynator ds. Inwestycji Budowlanej – prof. dr hab. Antoni Budniok, Koordynator ds. Współpracy Międzyuczelnianej i Międzynarodowej – dr hab. Danuta Stróż, Koordynator ds. Organizacji Dydaktyki i Badań Naukowych – dr hab. Wojciech Pisarski, Koordynator ds. Promocji i Wyposażenia Dydaktycznego – dr Antoni Winiarski, Dyrektor ds. Administrowania – dr Jan Jelonek (1 marca 2010– 25 marca 2011). Z kolei 1 listopada 2012 roku ukonstytuowany został Zespół Zrządzający w składzie: Przewodniczący Zespołu i jednocześnie Dyrektor Centrum – prof. zw. dr hab. Andrzej Burian, Zastępca Dyrektora ŚMCEBI – dr hab. Józef Deniszczyk (1 stycznia 2014–31 sierpnia 2016). Od początku kadencji 2016 roku Dyrektorem Centrum jest prof. zw. dr hab. Marian Paluch, a Zastępcami Dyrektora – dr hab. Piotr Kwapuliński i mgr Magdalena Hampel (od 1 stycznia 2017 roku)³⁴.

Kolegium Indywidualnych Studiów Międzyobszarowych jest międzywydziałową jednostką dydaktyczną powołaną 18 lutego 2014 roku z połączenia Międzywydziałowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych (uruchomionych w roku akademickim 1997/1998) i Międzywydziałowych Indywidualnych Studiów Matematyczno-Przyrodniczych (utworzonych w maju 1998 roku). Studia były (i są) tworzone z myślą o studentach zdolnych, o szerokich, ale nie zawsze sprecyzowanych zainteresowaniach. MISH tworzyły Wydziały: Filologiczny, Nauk Społecznych, Pedagogiki i Psychologii, Prawa i Administracji, Teologiczny oraz Radia i Telewizji (kierunek organizacja produkcji filmowej i telewizyjnej), natomiast MISMP Wydziały: Matematyki, Fizyki i Chemii (matematyka, fizyka, fizyka medyczna, ekonofizyka, biofizyka, chemia oraz informatyka), Biologii i Ochrony Środowiska (biologia i biotechnologia), Nauk o Ziemi (geografia i geologia). Zadaniem Kolegium jest organizacja studiów międzyobszarowych na Uniwersytecie Śląskim, na które nabór (studia I i II stopnia) rozpoczął się w roku akademickim 2017/2018. Studenci MISH

³⁴ Informacje z ŚMCEBI.

i MISMP kontynuują kształcenie w dotychczasowej formie, ale ich obsługę administracyjną przejęło Kolegium ISM³⁵.

Kolegium kieruje Dyrektor ISM przy pomocy zastępcy oraz Rada ISM. Dyrektorem od 18 lutego 2014 roku jest prof. dr hab. Ryszard Koziółek, Zastępcą Dyrektora – prof. dr hab. Grażyna Chełkowska. Koordynatorem ds. Studentów MISH i MISMP jest dr hab. prof. UŚ Tomasz Nawrocki. Sekretariat Kolegium mieści się przy ulicy Bankowej 12.

Dnia 29 listopada 2016 roku Senat Uniwersytetu Śląskiego przyjął uchwałę w sprawie utworzenia międzywydziałowej jednostki organizacyjnej pod nazwą **Uniwersyteckie Laboratoria Kontroli Atmosfery (ULKA)**. Jednostka powstaje w ramach projektu badawczego, którego celem jest utworzenie unikatowego i zarazem pierwszego w Polsce układu laboratoriów: Napowietrznego Mobilnego Laboratorium (NML), wyposażonego w aparaturę pomiarową zainstalowaną w koszu balonu na ogrzane powietrze; stacjonarnych laboratoriów wyposażonych w Aparaturę do Badań Zanieczyszczeń Atmosfery (ABZA), będących częścią Uniwersyteckich Laboratoriów Kontroli Atmosfery (ULKA) i stanowiących zarazem specjalistyczne pracownie badawcze uczelni.

W projekcie biorą udział naukowcy i studenci z trzech wydziałów Uniwersytetu Śląskiego: Wydziału Nauk o Ziemi, Wydziału Biologii i Ochrony Środowiska oraz Wydziału Matematyki, Fizyki i Chemii. Przedsięwzięcie umożliwi realizację kształcenia w zakresie monitoringu stanu środowiska z wykorzystaniem nowoczesnych metod. Balon wyposażony w odpowiednią aparaturę pomiarową stanowić będzie mobilne laboratorium (badające jakość powietrza, źródła zanieczyszczeń oraz kierunki ich przemieszczania się) w znacznym stopniu wykorzystywane do celów dydaktycznych. Umożliwi zaznajomienie studentów z nowoczesnymi metodami badawczymi, które mają zastosowanie w poznaniu środowiska, wczesnym rozpoznaniu jego zagrożeń oraz skutecznej ich eliminacji. Nadzór nad działalnością jednostki Uniwersyteckie Laboratoria Kontroli Atmosfery sprawować będzie Prorektor ds. Badań Naukowych prof. zw. dr hab. Andrzej Noras³⁶.

³⁵ <http://ism.us.edu.pl/kolegium-ism> (dostęp: 3.08.2017).

³⁶ <https://www.us.edu.pl/utworzenie-uniwersyteckich-laboratoriow-kontroli-atmosfery> (dostęp: 7.07.2017).

Bardzo ważną jednostką, działającą właściwie od początku Uczelni, choć wraz z upływem czasu zmieniającą swój charakter, status, formy usług oraz nazwę, jest **Dział Administracji Sieci i Usług Sieciowych UŚ**. Dział wyrósł z Ośrodka Obliczeniowego, usytuowanego początkowo w strukturze Wydziału Matematyki, Fizyki i Chemii, a od lutego 1976 roku – pod nazwą Centrum Techniki Obliczeniowej Uniwersytetu Śląskiego (CTO) – będącego jednostką międzywydziałową. W dniu 12 marca 2002 roku Rektor UŚ podpisał, po zasięgnięciu opinii Senatu UŚ, zarządzenie w sprawie zmiany nazwy CTO na Centrum Technik Informatycznych i nadał CTI regulamin organizacyjny. Od dnia 1 lipca 2007 roku, na bazie CTI rozpoczął działalność Dział Administracji Sieci i Usług Sieciowych Uniwersytetu Śląskiego, który działa na podstawie Zarządzenia Rektora UŚ nadającego Regulamin Organizacyjny Administracji Uniwersytetu Śląskiego.

Regulamin Administracji UŚ określa zadania DASUS, które są następujące:

1. Zapewnienie prawidłowego działania i stałego rozwoju Uczelnianej Sieci Komputerowej (USNET).
2. Zapewnienie bezpieczeństwa sieci komputerowej USNET, zarządzanie adresami internetowymi i nazwami domenowymi znajdującymi się w dyspozycji Uniwersytetu Śląskiego.
3. Współpraca z operatorami i użytkownikami sieci o zasięgu regionalnym, krajowym i globalnym.
4. Zapewnienie sprawności działania szkieletowej sieci komputerowej USNET oraz stosownego sprzętu komputerowego i sieciowego.
5. Udzielanie użytkownikom z Uniwersytetu Śląskiego konsultacji w zakresie administracji i zapewnienia bezpieczeństwa sieci.
6. Organizacja centralnych usług sieciowych, w tym serwisu poczty elektronicznej dla całej społeczności akademickiej.
7. Administrowanie serwerami dla potrzeb centralnie oferowanych usług sieciowych.
8. Aktywny udział w projektach informatycznych realizowanych na rzecz Uniwersytetu³⁷.

W DASUS są zatrudnieni: specjalista informatyczny mgr inż. Michał Dobosiewicz, specjalista informatyczny mgr inż. Sławomir Klebach, informatyk mgr Mateusz Mroziński, specjalista informatyczny mgr Katarzyna Stephan-Dziurka, specjalista

³⁷ <http://usnet.us.edu.pl/o-nas/> (dostęp: 10.08.2017).

informatyczny inż. Rafał Zegiel. Pracą Działu kieruje mgr Maciej Uhlig – główny specjalista³⁸.

Warto jeszcze wspomnieć, że jednostkami ogólnouczelnianymi prowadzącymi działalność usługową są: Studium Intensywnej Nauki Języka Angielskiego, kierowane przez mgr Aleksandrę Gelner i Archiwum Uniwersytetu Śląskiego, kierowane przez prof. dr. hab. Antoniego Barciaka, Pełnomocnika Rektora ds. Archiwum Uniwersytetu Śląskiego.

W niniejszym podrozdziale w największym skrócie scharakteryzowane zostały te jednostki, które figurują w oficjalnym wykazie na stronie Uczelni. Brak miejsca nie pozwala scharakteryzować placówek, które już nie funkcjonują (na przykład ośrodki zamiejscowe w Rybniku i Jastrzębiu Zdroju, Kolegium Języka Biznesu, Międzynarodowa Szkoła Nauk Politycznych), których działalność została zawieszona (na przykład Ośrodek Studiów Europejskich) lub o których należałoby napisać ze względu na ich znaczenie dla Uczelni, ale które nie prowadzą działalności naukowo-dydaktycznej.

Sylwester Fertacz, Zbigniew Hojka

³⁸ Ibidem.